І чужому научайтесь,
Свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

"Svoboda", 81-83 Grand St.
Редакція і Адміністрація:
Jersey City, N.J. 07303
434-0237
434-0807
УНСоюзу: 435-8740
— Тел. з Ню Йорку: —
BArcly 7-4125
УНСоюзу: BArcly 7-5337

РІК LXXIV. Ч. 187. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 13-го ЖОВТНЯ 1967 ЦЕНТІВ 10 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, OCTOBER 13, 1967 No. 187. VOL. LXXIV.

— ОСТАННІ ВІСТІ —

Середа, 11 жовтня, 1967

В АМЕРИЦІ

У НЮЙОРКСЬКОМУ СТЕЙТІ БУДЕ ПЕРЕВОДИТИСЬ ОЧИЩУВАННЯ ВОД загальним коштом одного більйона долярів. На це складуться фонди федеральні, стейтові і міста Ню Йорку. На цю тему виголосив вступну промову посадник Ню Йорку Джан Ліндзі на річному конґресі Федерації контролі забруднених вод, яка існує в Америці вже 40 років.

У ВАШИНҐТОНІ МАЛА ВІДБУТИСЬ 21 ЖОВТНЯ ВЕЛИКА ДЕМОНСТРАЦІЯ, запляннована так званим Крайовим Комітетом мобілізації для закінчення війни у В'єтнамі — лівою пацифістичною організацією, яка поборює політику президента Джансона супроти В'єтнаму. Однак вашинґтонські власті заборонили ту демонстрацію, бо її організатори плянували йти „мирним походом" від пам'ятника Лінкольна під Пентаґон і там його пікетувати. Власті ніяк на це не погодились. Названий Комітет заповів, що він переведе все одну заплянновану демонстрацію.

ДРУЖИНА КУБИНСЬКОГО ПОЛІТИЧНОГО В'ЯЗНЯ ЗГОЛОСИЛА СКАРГУ ДО КОМІСІЇ ЛЮДСЬКИХ ПРАВ в Об'єднаних Націях і до Організації американських держав. Пані Марія Луїза Аралюче де Матос, еміґрантка з Куби, твердить, що її чоловік, колишній близький співробітник Фіделя Кастра, засуджений на Кубі на 20 років в'язниці за „контрреволюційну діяльність", сидить у в'язниці голий, без лікарської опіки і найпримітивніших вигод та переживає різні знущання над ним.

ЩОЙНО В ЛИПНІ АБО СЕРПНІ 1968 Р. ВІДБУДЕТЬСЯ НОВИЙ ЛЕТ АСТРОНАВТІВ на повітряному кораблі типу Аполло. Крайова Адміністрація астронавтики і космічного простору заявила, що катастрофа, що сталася з кабіною Аполла 1 27 січня ц. р., коли-то згоріли там три американські астронавти, спричинила таку основну перебудову цілого того повітряного корабля і його кабіни, що вона забрала куди довший час, аніж спершу думано.

З 1 СІЧНЯ 1968 МАЄ ПЕРЕЙТИ НА ПЕНСІЮ ВІЦЕ-АДМІРАЛ ГАЙМЕН РІКОВЕР, але вже тепер група конґресменів старається осягнути згоду від Пентаґону та Уряду на продовження йому терміну дальшої активної державної служби. Гаймен Ріковер має вже 67 років і повинен був відійти на пенсію вже два роки тому, але йому продовжено час служби з уваги на високі кваліфікації і заслуги, як творця атомових підводних човнів. Він є директором відділу Сприяння атомовому розвиткові в морському бюрі.

НАЙВИЩИЙ СУД ВІДМОВИВСЯ ПЕРЕВІРИТИ СВОЄ РІШЕННЯ з червня ц. р. в справі засуду муринського лідера, д-ра Мартіна Лютера Кінґа і сімох інших муринських пасторів: кожного з них засудили були на 5-тиденну в'язницю і по 50 дол. гривни за образу суду, що її допустились знехтуванням судової заборони — переводити расову демонстрацію на Велику П'ятницю і Воскресну Неділю в 1963 році у Бірмінґгемі, Алабама. Найвищий Суд потвердив був той засуд в червні ц. р. 5 голосами проти 4-ох. Внаслідку відмови розглядати ще раз ту справу — д-р Мартін Лютер Кінґ, лавреат мирової нагороди Нобеля, може піти до в'язниці на 5 днів.

У СВІТІ

ВІД 4 ЛИСТОПАДА ЗАМКНУТЬ ВСІ ШЛЯХИ ДО МОСКВИ, щоб не переповнити її охочими приїхати на параду з нагоди 50-річчя жовтневої революції. Припускають, що таким чином не допустять до Москви одного мільйона „совєтських патріотів". Заборонять продавати квитки до автобусів, поїздів і літаків, припинено теж видавати візи чужинцям. Головна причина: брак готелевих кімнат і острах, що Москва не зможе прохарчувати мільйона додаткових осіб. Це найкращий доказ „здобутків" 50-тилітнього панування большевиків.

6-го **ЛИСТОПАДА ВІДБУДЕТЬСЯ У МОСКВІ ВІЙСЬКОВА ПАРАДА,** в якій візьмуть участь 100.000 вояків. Большевицькі вожді хочуть показати глядачам, головно чужинецьким гостям, сучасну мілітарну потугу СССР та водночас ще більше залякати власних громадян. Військова парада має тривати цілий день.

У ЛОНДОНІ ПОМЕР КОЛИШНІЙ ПРЕМ'ЄР КЛЕМЕНТ ЕТТЛІ на 84-му році життя. Він був віце - прем'єром в коаліційному воєнному уряді Винстона Черчілла, а безпосередньо після другої світової війни британські виборці голосували в більшості за соціялістичну Партію Праці, а не консервативну партію Черчілла, і Клемент Еттлі став прем'єром та в тому характері підписав Потсдамський договір. Його прославляють не тільки його однопартійці, соціялісти, але всі британці, як державного мужа.

У ГРЕЦІЇ ПЕРЕНЕСЕНО НА ПЕНСІЮ 144-ОХ СТАРШИН, у тому числі 5-ох генералів. Король Константин погодився на ту чистку в старшинському корпусі. Деякі західні газети ліберального напрямку твердять, що керівні військовики з теперішнього грецького режиму хотіли позбутися з армії своїх противників, але насправді більшість отих „вичищених" старшин — це прихильники лівиці.

ІНДОНЕЗІЯ РІШИЛА ПРИПИНИТИ ЗВ'ЯЗКИ З КОМУНІСТИЧНИМ КИТАЄМ. Це ще не повне формальне зірвання дипломатичних взаємин, але фактичне припинення їх. Індонезійський уряд зажадав від Комуністичного Китаю дозволити на виїзд з Китаю всіх членів індонезійської амбасади в Пейпінґу, після чого дозволять всім „дипломатам" Комуністичного Китаю виїхати з Джакарти. В останніх тижнях в Пейпінґу і Джакарті відбулись демонстрації, де обопільно здемольовано — одні одним — їхні амбасади та потурбовано їхніх урядовців.

ЗАХІДНЬО - НІМЕЦЬКИЙ КАНЦЛЕР КУРТ ҐЕОРҐ КІЗІНҐЕР ЗАКИНУВ ПРЕМ'ЄРОВІ СХІДНЬОЇ НІМЕЧЧИНИ ЗЛУ ВОЛЮ у справі поліпшення долі німців на терені цілої Німеччини. Прем'єр підсовєтської комуністичної Німеччини, Віллі Стоф, нічого не відповів на пропозицію Кізінґера переговорити справи, які облегшили б „людські відносини" між обома частинами поділеної Німеччини, вимагаючи „всього або нічого", себто — визнання „суверенности" Східньої Німеччини, визнання кордону на Одрі-Ніссі та відмови від амбіцій мати атомову зброю.

МОСКОВСЬКА „ПРАВДА" ЗААТАКУВАЛА КАЛІФОРНІЙСЬКОГО ГУБЕРНАТОРА РОНАЛДА РІҐЕНА, як „фільмового зоруна з яструбиним обличчям". „Правда" закидає Ріґенові, що він є звеличником „реакційного екстреміста" Ґолдвотера та що він тому підтримує В'єтнамську війну, бо Каліфорнія є ніби центром американського воєнного промислу. З тієї статті „Правди" видно, що большевики рахуються з можливістю кандидатури Ріґена у президентських виборах і стараються його дискредитувати.

БОЛІВІЯ ПОТВЕРДЖУЄ ЗАГИБЕЛЬ КОМУНІСТИЧНОГО ВАТАЖКА ҐЕВАРИ

Ернесто Че Ґевара

Валле Ґранде, Болівія. — Головне командування болівійської армії потвердило подану попереднього дня вістку, що організатор і ватажок комуністичних партизанів у Південній Америці, Ернесто Че Ґевара, колись найближчий співробітник Фіделя Кастра, згинув під час сутички партизанів з відділом болівійських військ минулої неділі, 8-го жовтня, в південно - східній частині країни. Генерал Альфредо Овандо Кандія, командант болівійських збройних сил, заявив у вівторок, 10-го жовтня на пресовій конференції, що Ґевара виявив свою ідентичність заки помер від ран, що їх відніс в перестрілці групи комуністичних партизанів з відділом війська, та що цю ідентичність опісля потверджено на підставі відтисків пальців. Ґевара перед смертю мав також заявити, що його намагання впродовж сімох місяців зорганізувати комуністичну партизанку в Болівії не мали успіху. Ґевара був арґентинським громадянином і арґентинська поліція мала відтиски його пальців, що їх зроблено тоді, як йому видавали пашпорт. Тіло Ґевари в закривавленому одягу перевезено гелікоптером і опісля літаком з місця бою до Валле Ґранде і тут його забальсамовано для дальшої ідентифікації. Деякі з кореспондентів, що знали Ґевару ще з Куби і тепер бачили його труп, потверджують його ідентичність.

Президент Джансон пропонує американсько-Совєтську співпрацю в космосі

Вашинґтон. — Президент Джансон у вівторок 10-го жовтня запропонував Совєтському Союзові співпрацю із З'єдиненими Державами Америки бодай в деяких аспектах дальших дослідів космічних просторів, щоб цим припинити зайву витрату часу і грошей на конкуренцію. Президент Джансон промовляв у Білому Домі з нагоди ратифікації 13 країнами міжнародного договору про активність у космосі. Договір підписав також і Совєтський Союз. Надію на поступове розгорнення та затіснення міжнародної співпраці в космосі висловили, крім президента Джансона, совєтський амбасадор Добринін, державний секретар Дін Раск, британський амбасадор сер Патрік Дін та інші. Договір встановляє загальні принципи для мирних дослідів космічних обширів та їх використання, але також і не забороняє ані теперішнього, ані майбутнього використовування того обширу для військових цілей і тому не було більших труднощів у його ратифікації. Проте, в договорі є клявзуля про заборону „приміщення" атомової або іншої зброї масового знищення в космосі і на інших плянетах.

Сенат схвалив 4.7 більйона долярів на публічні роботи

Вашинґтон. — У вівторок 10-го жовтня Сенат схвалив більшістю 82 голосів проти 3 законопроєкт, призначаючи 4,77 більйона долярів на публічні роботи. Раніше Сенат більшістю 54 голосів проти 27 відкинув пропозицію, щоб ці видатки зменшити на 248 млн. долярів. У схвалених видатках передбачені також кошти на розбудову портів та реґуляцію рік і охорону перед повенями. У Палаті Репрезентантів у тому часі дебатовано над пропозицією збільшити платні для федеральних урядовців.

Демократична конвенція відбуватиметься під знаком расової рівности

Вашинґтон. — Щойно в листопаді 1968-го року відбудуться вибори на президента ЗДА, а конвенції Республіканської і Демократичної партій з вибором кандидатів на президента відбудуться в серпні того року, але підготова і до цих конвенцій і до виборів уже тепер починає щораз ширше розгортатись. Демократи, вибравши на місце своєї конвенції місто Шикаґо, тепер повідомили, що ця конвенція відбуватиметься під знаком повного расового зрівняння делеґатів. Губернатор Ню Джерзі Ричард Гюз, який очолює Демократичний Комітет Рівних Прав, повідомив і попередив, що в конвенції матимуть право брати участь тільки ті делеґати, які будуть обрані без будь-якої расової дискримінації. Встановлено цілий ряд засад для виключення такої расової дискримінації у виборі делеґатів на конвенцію.

ПІВДЕННИЙ В'ЄТНАМ ПРОПОНУЄ КОМУНІСТАМ МИР

Сайґон. — Голова Південного В'єтнаму, генерал Нґуєн Ван Тіє запропонував лідерам Північного В'єтнаму негайно приступити до мирових переговорів. Він зробив свою пропозицію у промові при заприсяженні 60-ох обраних недавно сенаторів. Нґуєн Ван Тіє висловив переконання, що північно-в'єтнамські провідники повинні прийняти реалістичніший і розумніший підхід до проблеми В'єтнаму. Якщо вони відкинули б знову цю миролюбну пропозицію, то він запропонує посилення воєнних зусиль до такого ступня, щоб комуністи зрозуміли, що вони не мають ніяких шансів на виграну. Нґуєна Ван Тіє обрано на президента Південного В'єтнаму у виборах 3 вересня ц. р. У тих виборах обрано також всіх членів Сенату. 22 жовтня мають відбутися ще вибори до 137-членної нижчої палати парляменту, після чого 30 жовтня ц. р. прийде інавґурація Нґуєна Вана Тіє, як першого виборного президента тієї країни, і Нґуєна Као Кі, як віце-президента. 1 листопада ц. р., який завжди є південно-в'єтнамським національним святом, відбудеться в Сайґоні велика парада задля відзначення того знаменного в житті тієї країни факту, як законне встановлення демократичної влади внаслідку всенародного голосування. Південно - в'єтнамський режим осягнув новий політичний успіх: лідер войовничої секти буддистів, Тіч Трі Кванґ, припинив свою 13-денну демонстрацію, яку він переводив проти уряду, сидячи ввесь час під кущем на невеличкому сквері напроти президентського палацу. Уряд запевнив його, що коли він перестане публічно демонструвати, то уряд „задовільно" розв'яже проблему відносин між державною владою і буддистським світом. Тіч Трі Кванґ боровся ввесь час проти декрету, за яким визнано, як офіційну буддистську Церкву іншу, більш поміркованy секту. Під натиском уряду ці обидві секти переговорюють про згоду. Гадають, що новообраний парлямент буде співпрацювати з урядом, і що не буде сліпо слухатись йому. На відкритті Сенату головував найстарший — 71-літній сенатор, а секретарював наймолодший, 30-річний.

Совєти збільшують свій військовий бюджет

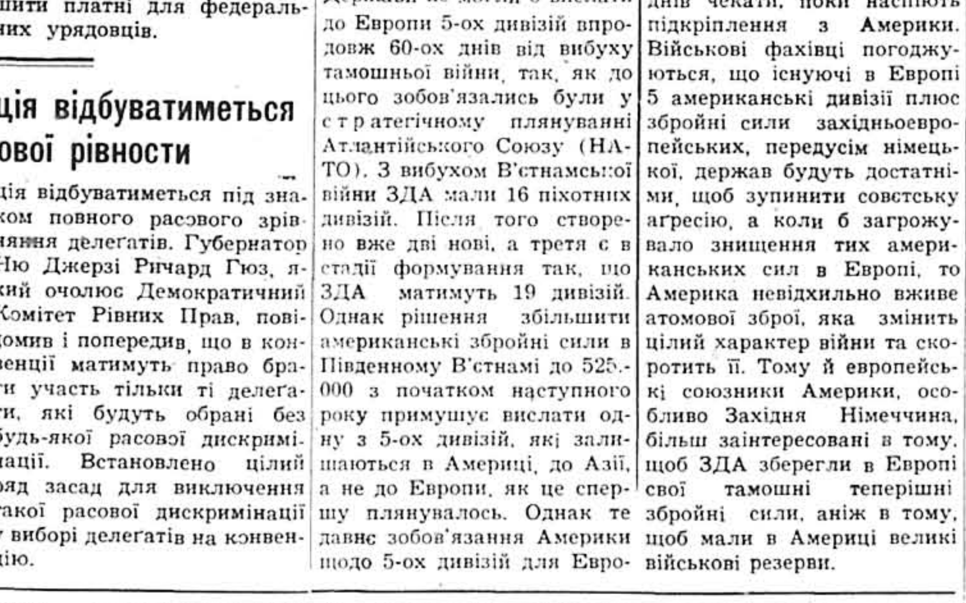
Москва. — Ніколай Байбаков, голова совєтської Державної плянувальної комісії, пред'явив 10-го жовтня ц. р. Верховному Совєтові бюджет СССР на роки 1968-1969-1970, при чому ствердив, що військовий бюджет зросте на 2.200.000.000 рублів, до суми 16.700.000.000 рб. Однак він запевняв, що зросте також продукція ужиткових товарів на 8.6%, порівнюючи із зростом продукції важкого промислу на 7.9%. Байбаков пояснював зріст видатків на військо „загрозою аґресивної війни", яка — мовляв — „завжди існує, поки існує імперіялізм". Він заявив, що „совєтський народ рішуче підтримує в'єтнамський нарід в його боротьбі проти злочинної аґресії збоку американських імперіялістів" і що так само СССР підтримує „народи арабських країн проти аґресивних дій Ізраїлю та його імперіялістичних опікунів". Західня преса стверджує в найперших своїх коментарях, що офіційні дані совєтського бюджету — фіктивні і не відповідають правді. Так, наприклад, Інститут стратегічних студій в Лондоні, який втішається опінією, як надзвичайно поважна, об'єктивна й авторитетна установа, проголосив недавно, що Совєти видаткували в 1967 на військо 30-35 більйонів, а не 16 більйонів, як це виказали офіційно. Совєтські видатки на військо замасковані під різними іншими бюджетовими позиціями, а офіційний бюджет виконує пропаґандивну функцію, як усі совєтські заяви й документи.

ЗДА не зможуть виконати своїх військових зобов'язань супроти НАТО

Вашинґтон. — Американські газети, покликуючись на вірогідні інформації, повідомляють, що З'єдинені Держави не могли б вислати до Европи 5-ох дивізій впродовж 60-ох днів від вибуху тамошньої війни, так, як до цього зобов'язались були у стратегічному плянуванні Атлантійського Союзу (НАТО). З вибухом В'єтнамської війни ЗДА мали 16 піхотних дивізій. Після того створено вже дві нові, а третя є в стадії формування так, що ЗДА матимуть 19 дивізій. Однак рішення збільшити американські збройні сили в Південному В'єтнамі до 525.000 з початком наступного року примушує вислати одну з 5-ох дивізій, які залишаються в Америці, до Азії, а не до Европи, як це спершу плянувалось. Однак те давнє зобов'язання Америки щодо 5-ох дивізій для Европи було завжди теоретичне, бо високі військові фахівці взагалі виключають, щоб нова світова війна тривала так довго, що можна б 60 днів чекати, поки наспіють підкріплення з Америки. Військові фахівці погоджуються, що існуючі в Европі 5 американські дивізії плюс збройні сили західньоевропейських, передусім німецької, держав будуть достатніми, щоб зупинити совєтську аґресію, а коли б загрожувало знищення тих американських сил в Европі, то Америка невідхильно вживе атомової зброї, яка змінить цілий характер війни та скоротить її. Тому й европейські союзники Америки, особливо Західня Німеччина, більш заінтересовані в тому, щоб ЗДА зберегли в Европі свої тамошні теперішні збройні сили, аніж в тому, щоб мали в Америці великі військові резерви.

„КАМПФПАНЦЕР 70" — НАЙМОДЕРНІШИЙ НІМЕЦЬКО-АМЕРИКАНСЬКИЙ ТАНК

На початку цього тижня показано в Авґсбурґу в Німеччині наймодерніший танк „Кампфпанцер 70", збудований спільними американсько - німецькими зусиллями. Цей танк важить 46 тонн, ма єсилу 1.500 парових коней та може розгортати швидкість 47 миль на годину, однаково, як вперед, так і взад. Своєю поворотністю і бойовими спроможностями цей танк (на фото побіч) перевищує всі існуючі танки в світі.

ВІДБУВСЯ ШОСТИЙ СОБОР УПЦ В ЗДА

Блаженніший Митрополит Іоан

ВПреосвященніший Архиєпископ Мстислав

Клівленд-Парма (М.Д.). — Тут у церкві св. Володимира закінчився в неділю, 8-го жовтня, Шостий Собор Української Православної Церкви в ЗДА, який притягнув до себе увагу цілої православної громади не тільки в Америці, але й по всіх інших країнах українського поселення.

Собор почався 5-го жовтня і працював у такому складі: Митрополит Іоан, Архиєпископ Мстислав, Єпископ Олександер, 69 священиків, 96 делеґатів, в цьому числі члени Ради Митрополії. Було кілька десятків гостей, що відвідували Собор в такий або інший час. Головою Собору був Митрополит Іоан, а діловими нарадами в його заступництві проводили на зміну о. протопресвітер Ф. Білецький та п. К. Варварів із Секретаріятом в складі: о. В. Серафимович, о. М. Запаринюк, п. В. Іващук та п. І. Новаківський.

Наради Собору, що тривали повних три дні, мали на порядку 21 точку, а між ними доповіді Митрополита та Голови Консисторії про стан Церкви та діяльність її органів, звіти Науково-Богословського Інституту, Шкільної Ради, Сестрицтва, УПЛіґи, Пенсійного Фонду, Статутової та Резолюційної Комісій і т. д. Промови про стан, діяльність та напрямні Церкви виголосили Митрополит Іоан та Архиєпископ Мстислав.

Митрополія, що зараз об'єднує 98 парафій із майже 35-ма тисячами вірних, має чимало важливих проблем і тому не дивно, що звіти та дебати нарад Собору мали діловий характер. Дуже відрадним фактом було те, що у всіх дебатах відзначалась толеранція поглядів і спільне шукання кращої розв'язки кожного питання. У висліді такої настанови учасників Собору, майже всі постанови та важливі ухвали винесено одноголосно.

Другий день Собору відзначився ще й тим, що в ньому відмічено святочним молебеном 80-ліття Митрополита Іоана, хоч і офіційне святкування перенесено на бенкет після закінчення ділових нарад Собору, що відбувся в суботу 7-го жовтня.

Серед цікавих дебат та рішень Собору були питання дальшого вишколу кваліфікованих священиків, посилене підтримання Колеґії Св. Андрея у Вінніпеґу, дальше закріплення центру в Бавнд Бруку, започаткування спеціяльних курсів для священиків, дияконів та дяків-диріґентів при Церкві, розбудова видавничої діяльности, парафіяльних шкіл, молодечих організацій і т. д. Обговорювано також справу дальшого закріплення Ієрархії Церкви. Єпископа Олександра, що доповнив Собор Єпископів від часу останнього Собору, закріплено за катедрою Св. Володимира в Шикаґо.

В справі дальшого поєднання Української Православної Церкви у вільному світі висловлено ряд позитивних плянів, а саму ідею поєднання трьох Митрополій, які діють в ЗДА, Канаді та Европі, як і заходи для поєднання різних юрисдикцій в ЗДА віддано в руки окремої Комісії, що буде діяти аж до наступного Собору. Завданням її буде розглядати всі можливості такого поєднання, співпрацювати та йти назустріч усім реальним плянам, передавати їх Митрополитові, Соборові Єпископів та Митрополичій Раді. В принципі Собор прийняв засаду, що поєднання окремих Митрополій повинно б набирати реальних форм, а також ствердив, що кожна кра-

(Закінчення на стор. 8-ій)

В Арґентині відзначили 75-річчя згромадження Сестер Служебниць

Буенос Айрес. — У серпні тут урочисто відзначили 75-річний Ювілей невтомної праці українських Сестер-Служебниць ПНДМ, в присутності Преосвященного Владики Андрія Сапеляка, Матері Теофанії, багатьох Сестер-Служебниць та гостей. Українські діти шкіл, садочків, старші й молодь із „Просвіти" виступали на концерті, в тому й група бандуристів. Тижневик „Українське слово" з Буенос Айресу ч. 28 повідомляє: „Ювілей відкрила Мати Теофанія,що разом з іншими Сестрами Служебницями працює з любов'ю і відданістю серед наймолодшого покоління українських поселенців в столиці Арґентини Овочі дбайливої праці Сестер Служебниць ПНДМ великі. Діти з Парафіяльної Школи, яку вони ведуть, виховуються у вірі й любові до Бога й свого народу. Вони беруть кожної неділі активну участь у тихій Службі Божій і зразково поводяться між собою та в оточенні старших людей". Українські Сестри Служебниці в Арґентині доглядають також у шпиталях, опікуються старшими і хворими, підтримують українські традиції серед доросту.

25-РІЧЧЯ УПА В ДЖЕРЗІ СИТІ

Джерзі Ситі. — Цієї неділі, 15-го жовтня, відбудеться тут у великій залі Українського Народного Дому о год. 3:30 пополудні Свято УПА з 25-річчя її створення та героїчної боротьби проти комуно - московських і німецьких окупантів. У програмі Свята, що його влаштовує місцевий Відділ УККА при співпраці місцевих громадських організацій, виступить із святочною промовою кол. старшина УПА Лев Футала, Юні Бандуристи при 42-му Відділі ООЧСУ в Гемстед виконають ряд повстанських пісень, а пластунки виголосять деклямацію. На закінчення буде поставлена п'єса Ярослава Гриневича: „Наступ на Бірчу". Того дня перед полуднем в місцевих українських католицькій і православній церквах будуть панахиди за поляглих вояків УПА.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник — Ukrainian Daily
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Ass'n, Inc. at 81-83 Grand St., Jersey City, N.J. 07303
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
Subscription Rates: One year $12.00; six months $6.25; three months $3.25. Jersey City & Foreign Rates: One year $14.00; six months $7.50; three months $4.00. For UNA members monthly 65¢.
P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Даремні старання за мир

В американській пресі появились вістки про два документи на ствердження тієї самої правди: що всі миролюбні заяви, пропозиції й сугестії, роблені чи то президентом Джансоном і членами його Уряду, чи їхніми американськими й невтральними опонентами та критиками, не мають ніякої практичної вартости, бо однаково лідери Північного В'єтнаму, як і підпільно - революційного т. зв. Фронту Національного Визволення у Південному В'єтнамі миру в теперішньому часі не хочуть. Останнім документом у цій справі було, читаємо, звідомлення американського амбасадора у Південному В'єтнамі Елсворта Банкера, який, на основі своїх розмов із членами Міжнародної Контрольної Комісії, що були у Північному В'єтнамі, перестерігав президента Джансона, що північно'в'єтнамський уряд рішив не вдаватися в мирові переговори аж до виборів 1968 року. В'єтнамські комуністи, мовляв, переконані, що у президентських виборах виграють республіканці, і тоді новообраний президент встановить мир так, як то зробив Д. Д. Айзенгавер у Кореї, отже свідомим продовжуванням війни хочуть причинитися до програми Джансона.

Другим документом, що йде по тій самій лінії, є знайдений під час боїв у Південному В'єтнамі наказ політичного відділу „Південнов'єтнамської армії визволення", тобто В'єтконгу, в якому закликається повстанців не поступатися ані на крок з твердої воєнно - революційної позиції.

Насправді, з усієї поведінки Північного В'єтнаму та його совєтського опікуна давно було відомо, що комуністи не приймуть ніякого іншого замирення, як створення у Південному В'єтнамі або суто комуністичного, або щонайменше „коаліційного" уряду, на базі „народного фронту", такого, який створено свого часу в Польщі, ЧСР та інших „народно - демократичних" сателітних країнах Европи. „Демократична" плятформа згаданого вгорі Фронту Національного Визволення має ту саму практичну вартість, що й „наймелюкратичніша у світі" сталінська конституція. В обличчі такого становища комуністичного ворога жалюгідними є атаки демократичних і республіканських критиків політики Джансона у В'єтнамі, які б'ють в самий принцип В'єтнамської війни. Коли вони радять „мир за всяку ціну", то такий „мир" дійсно можна осягнути. Але це буде не мир, а капітуляція. А який відповідальний американський громадянин хоче капітуляції Америки?! І коли прилюдні „опити" вказують на зменшення популярности Л. Б. Джансона, то можна напевно сподіватися, що нарід відкинув би його у виборах, коли б він підписав капітуляційний мир.

Московський Янус

В кожній офіційній заяві стосовно закордонної політики московська компартія підкреслює передусім, що СССР стоїть нібито за мир у світі, але відразу ж додає, що й надалі буде „рішуче підтримувати" національно-визвольні рухи серед народів Азії, Латинської Америки, Африки. До таких заяв уже звикли. Однак, іноді варто вдуматися, що саме вони означають. Що сталося б з першою - ліпшою людиною, яка заявила б, що вона проти насильства, але буде вбивати людей? Чи московські обіцянки не рівнозначні з такою заявою? Що вони цілком рівнозначні, бачимо з того, що немає кого визволяти і немає чого підтримувати національно - визвольні рухи в Азії чи Латинській Америці, бо всі країни мають там свою незалежність, крім Куби, чи бодай половину, як у Кореї та у В'єтнамі. Але і в тих двох країнах ЗДА підтримують національні сили скеровані проти комуністичних імперіялістів. Годі їх інакше назвати, бо й центральна московська преса їх так називає. „Известия" з 7 жовтня на першій сторінці подали вістки про бої у В'єтнамі під заголовком: „Жовтневі колони", не приховуючи осі Москва - Ганой: „Головне політичне управління в'єтнамської народної армії видало наказ організувати святкування 50-річчя жовтня"...

Але всі національно - визвольні справи автоматично зникають в очах Москви там, де йдеться про СССР або ж країни - сателіти. В тому ж числі „Известий", під заг. „Обов'язки виконано", повідомлено, де саме „успішно виконали плян річного закупу молока", і в тій вістці навмисне поміщено українські області з російськими: „Тваринники Донецької, Житомирської, Калузької, Ровенської, Хмельницької і Ярославської областей успішно виконали" і т. д. Певна річ, що справа не в назві, а в тому, що, як сказав один утікач із України, „всі поїзди йдуть на північ, а у нас залишається тільки працювати"...

Дволикий московський Янус гнобить нації, топче національні права, неросійські мови й культури, але за кордон, на експорт висуває облудні гасла, мовляв, Москва підтримує „національно - визвольні рухи", тоді як вона сама є справжньою тюрмою народів.

Ярослав Курдидик

ЗАКУЛІСИ СЕРЕДНЬОГО СХОДУ

Останнім часом появилися дуже цікаві й відрадні вістки про те, що, не зважаючи на „барабанний вогонь" дипломатичних представників обидвох ворожих сторін, на Середньому Сході таки прийде до злагоди, до якогось ще не передбаченого щодо умов замирення.

Про злагоду говорять дуже вимовні факти. Перший: президент Нассер погодився з королем Фейсалом закінчити війну в Ємені. Другий: дві ривалізуючі партії Південно - Арабської Юнії припинили взаємне винищування. І третій: в арабському об'єднанні увиразнюються тенденції не перетягати струни з бойкотом західнього ринку і відновити продаж нафти, бо хтось інший готовий зайняти його місце. Натякають при цьому на Канаду, Венесуелю, Індонезію, Анголю, Нігерію та ще деяких менш важливих доставців.

Арабські провідники, які з'їхалися були до Хартуму, столиці Судану, щоб узгіднити спільну стратегію проти Ізраїлю та його „альянтів", не добилися успіхів. Вже з самого початку на Хартумській конференції зарисувалися три окремі бльоки. Найбільш радикальну позицію зайняла Сирія, яка вимагає розпочати негайно саботажну акцію проти Ізраїлю. Сирію підтримував президент Альжирії Бумедьєн, непримиренний борець Заходу, який націоналізував нещодавно майно п'ятьох американських нафтових компаній. До найбільш поміркованих в „арабському об'єднанні" належать король Гассан з Марокко, президент Бургіба з Тунісії і король Ідріс з Лібії. Ніхто з них не появився на цій „конференції на вершинах" особисто. Третя група, яку очолював Нассер і до якої тягнуться Ірак, Кувайт, Судан та Йорданія, займала вичікувальне становище.

Згідно з вірогідними інформаціями найважливішою рушійною силою на згаданій конференції була найменша своїми розмірами і своїм населенням, але найбагатша арабська країна — Кувайт.

Про володаря Кувайту, Шейка Аль Саліма Аль Сагана, найменше згадується, але це був він, який не раз допомагав своїм арабським сусідам виходити з матеріяльних труднощів та підгодовував арабських втікачів, що інакше повигибали б на злиденних пайках, оплачуваних з фондів ОН. І так, за останнє десятиріччя він дав різним арабським країнам близько мільярда долярів, а коли заносилося на зудар з Ізраїлем, також передав їм велику суму грошей і навіть переслав до Йорданії курінь своїх вояків. Геологи обчислюють, що Кувайт має на сто мільярдів долярів нафтових покладів і його чистий річний прибуток з нафти становить 700-800 мільйонів долярів.

Кувайт не має змоги себе оборонити, але, згідно з окремим договором із Великобританією, на випадок загрози збоку будь - котрого сусіда може закликати військову допомогу, як це вже було 1961 року, коли то Кувайтові загрожували інвазією Сирія та Ірак.

Капіталовклади Кувайту в американських та англійських банках образовують на 4-5 мільярдів долярів. Кувайт покриває 29-30% нафтового запотребування Великобританії і у зв'язку з цим кажуть, що коли б він повів проти Великобританії „нафтову війну", то вона мусіла б її програти.

Після останньої війни на Середньому Сході Кувайт почав з великими застереженнями ставитися до гарантії його „абсолютної оборони" збоку Великобританії. І оце недавно кувайтський офіціоз запитував іронічно: „Хто поспішив би нам з допомогою, якби одного дня Ізраїль заатакував наші нафтові шиби сотнями своїх літаків? Великобританія чи ЗДА? Алеж Великобританія в Адені, а ЗДА у В'єтнамі не всилі приборкати своїх противників!"

І ось Кувайт почав переорієнтовуватися з Великобританії на Єгипет, просто з тієї причини, що Єгипет територіяльно найближчий і до нього ж знаходиться під „патронатом" Совєтського Союзу.

Але, внаслідок останніх подій у Єгипті, де переведено масові арешти серед противників президента Нассера і звільнено з активної військової служби 50 вищих старшин та біля 1 000 старшин нижчих ранг, де загадкову смертю помер найближчий повірений Нассера, співвотець сучасного Єгипту маршал Абдель Гакім Амер — внаслідок цих подій Єгипет, мабуть, перестане відігравати передову ролю в арабському світі, до якої завжди прагнув Нассер, щоб „зіпхнути Ізраїль в море".

На конференції в Хартумі арабські держави відмовилися визнати Ізраїль та вести з ним переговори про мир. Москва підтримує войовниче становище арабів супроти Ізраїлю, які не хочуть визнати право свобідної плавби через Суеський канал. За найбільшу політичну провину Ізраїлю арабські країни вважають його рішення поселити на територіях, що належали до Єгипту, Сирії і Йорданії, озброєних ізраїльських колоністів.

Як виходить з кувайтської преси, ця невелика, але пребагата держава стала перед дилемою: як їй поступати, щоб не зірвати економічних зв'язків із Заходом, а водночас не „холодити" супроти себе своїх арабських сусідів?

Арабський світ не має у своїх руках надійних козирів на виграну в теперішній ситуації на Середньому Сході, а Кувайт мусить перебороти кризу, в якій не може нічого вдіяти, бо його багатством розпоряджають держави, які мають мілітарну силу.

Читайте українські книжки і газети, бо часте читання веде до просвіти, а просвіта — це сила

Д-р Роман Верес

„УБИВСТВО НА ЗАМОВЛЕННЯ"

Заголовок книжки* вказував би на сенсаційну містерію, яких так багато на американському книжковому ринку. Це враження скріплює її обкладинка з фотографіями людей із опасками на очах, фотокопіями документів та іншими атрибутами сенсаційних повістей.

Однако, це річ зовсім іншого типу. Це — точний переказ процесу в справі вбивства д-ра Лева Ребета і Степана Бандери.

Автор починає з переказу історії вбивства Лева Ребета, яке називає „досконало переведеним злочином".

Далі йде розповідь про походження та молоді літа Богдана Сташинського, про збіг обставин, який привів до першого контакту Сташинського з совєтською службою безпеки, про його співпрацю з МГБ у боротьбі проти УПА та викритті вбивника Ярослава Галана; про конфлікт Сташинського з родиною, обурено його співпрацю з МГБ, про переїзд його до Києва і вишкіл у спеціяльному закладі МГБ.

Перед очима читача пересуваються немов на фільмовій стрічці: висилка Сташинського до східнього Берліну, підготова і вбивство Лева Ребета, обсервація мешкання Ярослава Стецька, нарешті підготова вбивства і вбивство Степана Бандери.

Автор змальовує перелім у душі Богдана Сташинського, який — згідно з його зізнаннями — стався тоді, коли він побачив у фільмовій хроніці похорон убитого Степана Бандери. Цей перелім поглибило одруження з німкою Інгою Поль, яка сама, як і її родина, була антикомуністкою. Далі автор пише про відрядження Сташинського до Москви, щоб затерти сліди вбивства Бандери, та його дальший вишкіл вже для „роботи" в англомовних країнах.

Автор описує намагання Москви — після того, як знайдено сліди ціянкалі в тілі Степана Бандери — відвернути увагу світу від справжнього вбивника та інспіратора убивства і представити як убивника українця - еміґранта Дмитра Миськова, а як ініціятора вбивства — міністра Оберлендера, який, мовляв, хотів усунути Степана Бандеру тому, що він забагато знав про злочини Оберлендера.

Викривши у своїй кімнаті в Москві підслухові апарати, Сташинський зрозумів, що йому не довіряють і, скориставши з дозволу виїхати до Східнього Берліну на похорон своєї передчасно народженої дитини, вирішив утікати з жінкою до Західної Німеччини.

На думку автора, Сташинський це по суті добрий хлопець з порядної, релігійної селянської родини і в інших умовинах вийшов би з нього добрий учитель. Але він став жертвою совєтської системи, совєтського виховання та шантажу МГБ, яке використало зв'язки його родини з українським антикомуністичним підпіллям.

Змальовуючи рефлексії Сташинського після того, як він, випробовуючи знаряддя вбивства, забив пса, автор старається підкреслити його гуманність. Дивно тільки, чому такі рефлексії не збудилися в ньому після вбивства д-ра Ребета, і він спокійно приступив до підготови вбивства Степана Бандери.

У кінцевих розділах книжки подано висновки голови суду та речника родини сл. п. С. Бандери, колишнього конгресмена ЗДА, Чарлза Керстена, що винним у цьому вбивстві є, поза безпосереднім убивником Богданом Сташинським, МГБ та совєтський уряд, який ті злочини аранжував і відзначив убивника державним орденом.

Закінчується книжка твердженням Ч. Керстена, що тереном діяльности совєтських людоловів є цілий світ і що причиною вбивства сл. п. Степана Бандери було те, що він був провідником українського антисовєтського резистансу. При тому він наводить інші подібні та масові злочини Москви, як убивства Симона Петлюри, Євгена Коновальця, голод 1932-1933 років, Вінницю, масакру жінок у Кінгірі.

На думку Ч. Керстена, хоч суд не міг накласти кари на властивого вбивника, — Раду Міністрів СССР, він повинен був видати історичний вирок, визнавши совєтський уряд винним у тому вбивстві.

До книжки додано портрети д-ра Лева Ребета та Степана Бандери (на жаль, підписи під ними переміщені), фотокопії деяких совєтських урядових документів, портрет Сташинського, фотографію Ст. Бандери на катафальку та репродукції інструментів убивства.

Рецензована книжка, хоч в основному є переказом судових актів і хоч автор її виявляє тенденцію вибілити Сташинського, виконує свою ролю, бо в повній грозі представляє злочинну діяльність совєтських убивників закордоном.

* Karl Anders. Murder to order. New York, The Devin Adair Company, 1967. 127 p. $ 4.00.

„ПЕРЕБУДОВУЮТЬ" МОЛОДЬ

Київська „Молодь України" з 1-го жовтня: „Починається новий навчальний рік у системі політичної освіти комсомольців і молоді. Політичне навчання молоді спрямоване на формування у неї марксистсько-ленінського світогляду, на вихованні відданости партії й народові, пролетарського інтернаціоналізму, на боротьбу проти імперіялізму й реакції. Комсомольці і молодь цього року навчатимуться за вдосконаленими програмами політгуртків і теоретичних семінарів — „Кругозір", „Наш Ленінський комсомол", „Бесіди про партію", „Молодь і суспільний прогрес", „Університет молодого марксиста".

М. Л.

У ЗВІЛЬНЕНІЙ МОСКВІ

(2)

— Батько народів зайнятий тепер війною. У нього нема часу займатися мешканевими справами. На ньому лежить великий тягар. Це питання буде теж полагоджене.

— Жидівська зухвалість! Вертаються з Ташкенту з не абиякими претенсіями! Начебто ми їм щось винні!

— Вони доробилися там маєтків. Забрали все золото з Азії!

НКВД мало чимало роботи. Тієї ночі, коли кольорові штучні вогні розприскувалися над Красною площею, тюрми Луб'янки заповнювалися арештантами. Це була пора знищити „внутрішнього ворога". Так було, коли німці стояли під мурами Москви, і так було тепер, коли червона армія стояла під мурами Берліну.

В такі дні совєтський журналіст - жид розмовляв з членом Центрального Комітету партії. Був це мужчина українського походження з блискучим обличчям, кирпатим носом і маленькими жвавими очима.

— Ви жид, тож знаєте, що ваші люди з'їжджаються у Москву. Справжнє нещастя! Коли вони приїхали до Ташкенту, то повигanяли всіх тамошніх мешканців із їхніх найкращих вулиць. Тепер залишили Ташкент пустий. Сунуть наче сарана. Кожний московський громадянин має дітей на фронті. Відколи це маємо у Совєтському Союзі право спадковости на мешкання? Адже Росія не є дуже велика? Чому кожний мусить жити у Москві?

Жид похилив голову і мовчав.

— Чого ви такі страшно поважні? Чи не бачите що діється? Стільки порyйнованих міст і сіл, стільки знищених колгоспів. Чому ваші люди не йдуть туди? Москва переповнена! Бракує харчів. А чим більше прибуває людей у Москву, тим довші черги перед крамницями. Ці історії дістаються за кордон. Це недобре для нас. Я знаю, що ви, жиди, пережили багато, знаю, що натерпілися, знаю це! Але ось ці жиди, що у Москві, мають найменше претенсій нарікати! Ми дбали про вас, охороняли вас!

— Хочу бути одвертий з вами, — говорив він далі. — Ви один із наших. Говорю з вами як із приятелем. Я, як відомо, керівний партійний працівник. Ви знаєте також, що я не пущу ні одного жида до Києва. Це — для вашого добра. Жиди повинні їхати на південь України. Розумієте? — Він похитав пальцем для перестороги. — Ви мусите вжити вашого впливу на жидів, ви маєте газету. Маєте перо досвідченого журналіста. Я читав ваші статті у „Правді". Є чимало жидів письменників. Отже, у вас ідеї можливості: залишитися тут, де ви є, в евакуаційних осередках Центральної Азії, або поселитися по селах на південь від Києва. Скажімо в околиці Вінниці. Чи то не підходить? Це далі на південь, нема? Там, де були жидівські поселення? Де це?

— Херсон*.

— Так, так! Херсон був би найвідповіднішим місцем. Там кругом багато порожніх сіл.

Жид не міг зрозуміти, чому цей керівний партійний працівник не згадав Криму.

— А Крим не був би підходящим для жидівської колонії? — спитав він.

Партієць підскочив і поклепав жида по плечі.

— Чудова ідея! Крим порожній! Татари виявились зрадниками! Такі льояльні люди, як ваші, будуть для нас найкращою гарантією. Ви могли б створити в Криму нову республіку. Але перша пропозиція мусить вийти від вас. Від жидівського комітету. Від передових людей, яким на серці доля жидів. Ви не багато зробили для своїх людей. Це мій докір на вашу адресу. Тепер же маєте нагоду направити помилку. Ми не можемо силувати вас рішитися на це. Але можете розраховувати на нашу підтримку. Чи знаєте, чому я говорю з вами про це? Жидівська проблема, після звільнення, в мене сидить ось тут! — Він приклав руку до свого горла. — Вона ось тут застрягла. Так. Крим — це місце для вас, для жидівського народу. Маєте повну рацію. Вашу пропозицію треба розглянути поважно. Обіцяю вам свою підтримку.

— Це не моя пропозиція. Вона належить вам.

— Перестаньте! Не люблю цих парляментарних штучок. Вона вийшла від вас.

Керівний партійний працівник починав непокоїтися під допитливим поглядом журналіста. Це був неспокій мужика, кінь якого згинув уночі серед поля. Він знову поклепав жида по плечі і сказав:

— Це єдиний вихід. Чим скорше зробите це, тим краще для вас!

Журналіст зрозумів, що пора йому відійти.

Коли Жілін після авдієнції у „батька народів" вийшов із Кремлю, в нього на грудях уже виблискувала найвища відзнака Героя Совєтського Союзу. По дорозі до летовища він зустрів Олексія Карасова, друга з юних п'ятих літ.

— Мушу побачитися з редактором, — сказав Карасов.

— Ти все ще пишеш вірші? — спитав Жілін. Він пригадав собі, що як був ще у військовій академії, купив збірку поезій Карасова „Соняшні обрії", у якій була поема на честь „батька народів".

— Ти, Миколо, обвішаний медалями, походжаєш собі по Москві. Це твоя пора, друже. Використай її якнайкраще. Ти не знаєш, що для мене значить давати свої поезії на перегляд Якову Мойсеєвичу! Ти щаслива, вільна людина. Він, Яків Мойсеєвич Гурман, гадає, що може мене повчати, мене, справжнього русского!

Жілін мовчки поглядав на Карасова. Нараз йому прий...

(Закінчення на стор. 3-ій)

Емілія Дороцька-Кулик

ПО ДОРОЗІ В СВІТ

(2)

Не було „овертаймів". Були запал і любов до діла. Ідея! Успіх був високою моральною нагородою, бо матеріяльної не вистачало навіть на те, щоб оплатити скромну кімнатку і раз на день наїстися досхочу. Але зате — скільки радости давала ця праця! Нав'язувалися зв'язки, поширювалася переписка не лише з читачками, які щораз більше цікавилися різними проблемами, а зокрема — жіночим питанням, але також з визначними людьми в краю і за кордоном.

Писали до нас і присилали свої матеріяли Софія Русова, Марія Омельченко з Праги. Наталена Королева з Подєбрадах, Савеля Стечишина з Канади, Олена Лотоцька з Америки, Ольга Кобилянська з Чернівець, Олена Пчілка з Києва, яка проте дуже скоро замовкла. Замовкли й деякі інші, імена яких я вже не пригадую. Писали з Парижу, Бразилії, Арґентини, Аляски, Харбіну, Зеленого Клина, Туреччини. Щирими, простими словами писали селянки й робітниці. Українське жіноцтво ставало щораз певніше на ґрунт національного відродження. І що більше, бо ще більші були переслідування польської адміністрації, то більші запал і опір.

На час моєї праці в редакції припадає і ближче моє знайомство з селами Коломийщини, куди я майже щонеділі виїздила з рефератами.

Перший мій виступ, мам'ятаю, відбувся в містечку Яблонові, куди поїхали ми з редакторкою Оленою Кисілевською. До того часу я ніколи не промовляла і ніколи не виступала.

Заля читальні „Просвіти" заповнена вщерть барвисто одягненими жінками. Декотрі прийшли з маленькими дітьми на руках. Редакторка Кисілевська говорить про завдання жінки в громаді, родині, про її ролю і значення як матері та громадянки. Всі слухають уважно. Між слухачками і доповідачкою нав'язується тісний контакт, глибоко й широко реагують вони на всі заторкнені проблеми.

По скінченні редакторка звертається до мене з пропозицією сказати дещо від себе, — спробувати сил. Малу бути, захопило мене загальне зацікавлення аудиторії, і стала я говорити вже не пригадую про що. Не без биття серця відбувся цей мій перший громадський виступ. Після того редакторка рішила, що я маю вже самостійно виїздити на села з рефератами.

І так об'їхала я в Коломийщині досить сіл. Пригадую: Рожнів, Вербіж, П'ядики, Коршів, Хлібичин, Корнич, Королівку та інші, що їх назв уже не пам'ятаю. Темою доповіді були культурно-освітні справи та роля жінки у громаді й родині, виховання дітей і різні справи щоденного життя. Часом були короткі літературні виступи.

Мої поїздки на села Коломийщини давали мені велике моральне вдоволення. Коли сьогодні порівнюю наших селянок з жінками західніх народів, що їх життьовий стандарт і можливості далеко кращі, як були в той час у наших жінок, то бачу, що наші селянки і робітниці стояли куди вище.

1927 року урочисто відзначено ювілей нашої великої письменниці Ольги Кобилянської, що жила постійно в Чернівцях. Це було вправді недалеко, але за кордоном, румуни окупували Буковину і тримали її цупко у своїй займанщині.

Для відзначення ювілею вибрано Коломию, як найближче місто, і запрошено туди письменницю. Я була зворушена до глибини серця на саму думку, що побачу „царівну Буковини", авторку „Землі", „Царівни", „Через кладку", що я їх з таким захопленням читала. Я належала до групи жінок делегованих привітати письменницю на залізничній станції. Зворушення, що ось побачу Ольгу Кобилянську, відбирало мені віддих.

Аж вкотився з свистом пасажирський поїзд Букарешт-Відень і зупинився на станції. З одного із вагонів вийшла вона — велика дочка Буковини. Її піддержували Ольга Гузар і племінниця, що в її товаристві вона приїхала. Дрібненька, тендітна постать старшої жінки одягнена в чорне. Вона з трудом ступала здоланими від хвороби ногами. Я побожно дивилась на цю слабовиту жінку, на блідому обличчі якої горіли великі чорні очі, — перемога духа над тілом, що силою його вона творила, діяла, зворушувала й поривала в своїх творах.

Каретою, запряженою парою білих коней, що її власник о. декан Русин визичив на ту ціль, привезли ми Ольгу Кобилянську до міста. Увечері того ж дня відбувся на її честь святочний концерт.

Велика заля щадничої каси була переповнена. Співав хор „Боян". Привіти, квіти, піднесений настрій. Коли письменниця йшла до призначеного для неї крісла в першому ряді, всі присутні повставали з місць і оплесками вітали ювілятку. Молодь української гімназії і жіночої семінарії творила почесний шпалір від входу аж до її крісла. Це був дійсно зворушливий момент. Після привітів і концертової частини забрала слово Ольга Гузар. В імені письменниці відчитала вона слова подяки. Пригадую початкові слова: „Я не промовець, тому дозвольте, що в такий спосіб подякую вам"... Так, вона була володарем духа, що скріплював свої думки письмом, лишаючи іншим розповідати їх словом.

Гостювала Ольга Кобилянська в домі редакторки Кисілевської, де підготовлене було для неї скромне приняття. При цій нагоді я мала можливість познайомитися із нею. До того часу ми знали лише з переписки. Вона живо цікавилися справами часопису і на мою радість пам'ятала навіть дещо із моїх друкованих починань. Її скромність, сердечність, лагідність були зворушливі. Коли опісля в альманаху „Жіночої Долі" була надрукована моя новелька „Аничка" і її читали на літературному вечорі у Чернівцях, я дістала від Ольги Кобилянської особисто нею написаного листа із заохотою не кидати пера і її фотографію з дедикацією. Невимовно жалію, що ця така дорога для мене пам'ятка пропала у воєнній хуртовині.

Хор „Боян" і Театральний Гурток імени Тобілевича це були два товариства, що участь у них давала мені артистичне вдоволення і відпружения від праці. Диригентом „Бояна" був д-р Роман Ставничий. Висококультурна у кожному відношенні людина, майстер свого діла, він зумів притягнути і запалити людей до діла. Не диво, що членами хору були і молодь, і старші, і поважного віку громадяни.

Концерти „Бояна" проходили завжди на високому рівні. Згадаю тут про концерт на честь композитора Дениса Січинського в 1926 році. Відбувся він дуже імпозантно. Між іншим у програмі було виконано частину з опери „Роксоляна" в супроводі симфонічної оркестри. Солісткою була Софія Ковбузова, що незадовго перед тим повернулася з Мілану, де студіювала спів, і Гриць Ганкевич. У складі оркестри були 80-літній нотар Лучаківс...

(Закінчення на стор. 4-ій)

Література Мистецтво Розвага

РІК IV Вересень-Жовтень 1967 Ч. 8/65

Микола Щербак

ПОЕТ НАЦІОНАЛЬНОГО ВІДРОДЖЕННЯ

. . . Де сонце блискуче жис,
Де світу набрав би я в серце своє
І сам уже міг би світити!

Олександер Олесь

22 липня 1944 року на 65 році життя перестало битися серце великого українського поета — відійшов Олександер Олесь. Невблаганна смерть забрала від нас визначну людину, чиє ім'я в історії української літератури, в розвитку української поезії та визвольної боротьби українського народу за свою волю і незалежність буде жити в віках!

Олександер Олесь! Одне тільки ім'я, один лише звук, — і перед нами встає заграва пожеж та боротьби, крови і поневолення в часи революції 1905 року, коли Україна, як орлиця з підрізаними крилами хотіла піднятися і не змогла. Одне тільки ім'я, один лише звук — і перед нами встає бурхливий та буряний 1917 рік, коли в муках та боротьбі народжувалася українська державність і голос великого співця, як клич сурми і грім літаврів, будив і кликав.

Олександер Олесь — це пісня України, мелодійна і ніжна, журлива і радісна, тужлива і надіюча, величня і героїчна, як її життя і як її віковічна історія. Важко уявити собі Україну без пісні, як важко уявити собі пісню без Олеся! Олесь — душа українського народу у всіх її найтонших переживаннях, що, ніби натягнута струна, відкликалася і на ніжний легіт вітру і на подихи бурі.

Дуже бідно виглядала б українська поезія першої половини XIX століття без Олеся. Хто з нас, змучений душею, не шукав у піснях Олеся заспокоєння і поради, не припадав до його творів, як спрагнений у спеку до життєдайного джерела, не черпав з нього сили і надії?!.. У кого з нас не цвітуть у серці його „Айстри" — ці величні духові квіти!

Чому ж вона, ця Олесева поезія, так чарує, так приваблює? Чому її всі залюбки читають і слухають? Бо Олесь викликає такий душевний відгомін, як рідко хто з українських ліриків, своїм співом примушує частіше битися і оживати найчерствіше серце, як нерідко оживає і зворушує його гарна й чарівна музика; своєю патріотичною любов'ю до України і її народу поетично наструнює читача, будить найсвятіші почуття відданости та самопожертви до свого краю, знедоленого і уярмленого жорстоким чужинцем.

Олександер Олесь невтомно працював на літературній ниві понад 40 років. Свою творчість він розпочав ще юнаком у 1900 роках. Народила його Харківщина, а столиця України — золотоверхий Київ окрилила талант. Ще в бурхливій молодості, яка все може і до всього прагне, Олесь, як вірний син свого народу, захоплений національним відродженням, відчув свій обов'язок і побачив свій шлях. То був шлях важкий і тернистий, але він простягався до соняшних обріїв відродження України, її окремішности та державности. А тут ще в глибині душі, переповненій вщерть почуттями, бриніли срібні струни, будили думку, поривали до пера. І Олесь відчув силу призначення та покликання — бути співцем та борцем за рідний край, за Україну.

І задзвеніли в серці співи.
І розітнувсь мій перший спів.

Перший спів у душі поета родить краса і чар української природи, її пребагата земля, її ревучий Дніпро, її шумливі гаї, її соняшний степ, її блакитне небо, але все це тісно переплітається з долею народу, з його прагненнями і почуваннями. Інтимні переживання поета — це водочас і переживання свого народу:

Сніг в гаю.. Але весною
Розів'ється гай...
.. Може долею ясною
Зацвіте й мій край.
В небі мла, а сонце гляне —
Мла розтане вмить...
... Може й мій народ
повстане,
Морем загримить!..
Вірю я, що обороне
Сам себе мій край...
О, мій велетню - Самсоне,
Пута розривай!!!

Як молитва, як побожний спів звучать слова поета, звернені до України:

З сяйвом Вишнього,
з тобою, —
Кожний нерв
зроблю струною,
Сам я арфою зроблюсь...
Як блаженний, я піду
Вгору кручами, ярами,
Буду ставить тобі храми,
Доки в небо не ввійду!

Правда, тут ще поет більше віддає данину любовній ліриці, пише на вічну і невмирущу тему — кохання:

Сміються, плачуть солов'ї
І б'ють піснями в груди,
Цілуй, цілуй, цілуй її,
Знов молодість не буде!

Але струмки любовної лірики, лірики природи, — все це бурхливими потоками ллється в Олеся в одне річище національної поезії, поезії України, чистої і прозорої, вічної і невмирущої, як у першого нашого велетня думки і слова — в поезії Тараса Шевченка. Захоплення природою, її красою і силою підносять поета до глибокої народної проблематики — до краси відродження країни!

Читаючи Олеся, його твори, перейняті глибоким патріотичним почуттям і національним патосом, такі зрозумілі і зворушливі, приходимо до висновку, що Олесь не має собі рівного серед поетів - сучасників. Хто так глибоко висловлював національні почуття, передавав любов до України? Після Тараса Шевченка, Івана Франка та Лесі Українки — лише один Олесь! Співець краси в ранній своїй творчості, Олесь во ім'я національного обов'язку забуває навіть її, коли чує, що плаче край, розтоптаний ворогом, коли бачить свій народ, поневолений загарбником. Пощо співати в цей час про красу: вкрийтесь пилом струни, прощай, музо, і подай руку, бурлако, щоб разом іти в путь під вогневі стріли та буревійні громи.

Так у поета родиться поема „Що-року" — одна з перлин його творчости. Любов до України тут — основний мотив. Багата ритмікою, чудова образами і картинами, поема „Що-року" — один з найкращих творів української поезії. Поема — символічна. В образі української дівчини поет малює Весну - Україну. Її любить Сонце і другий суперник — Вітер. Яка стихія! Гуде і реве вітер, ласкаво світить Сонце... В цій стихійній космічній боротьбі двох супротивників за Україну перемагає Сонце, яскраве і промовисте. Україна і Сонце! Як вільно дихати після гострого вітру, коли засвітить і заллє проміннями душу Велике Сонце!

Та не довго світило Сонце. На яснім обрії України знову почали громадитися важкі, чорні хмари, повіяли крижані північні вітри і затемнилося небо. Як тісно! Немов наступила ніч, немов землю вкрили сірі тумани, що клубочаться, як вали, холодять душу, студенять кров. Ой, як пустеля! Крижана, північна, болотяна пустеля! Як вирватися, як злетіти на гори, на верховини, туди, —

Де сонце блискуче жиє,
Де світу набрав би я
в серце своє
І сам уже міг би світити!

Нема просвітку. Погасло сонце, морози побили цвіт найпишніших квітів .. Журба! Смуток... Це було після революції 1905 року, коли в муках і крові родилася Україна, але все це затопив північний вал. Часи страшного лихоліття. Все, що звалося українським, немилосердно нищилося, під кривавим мечем падала українська еліта, по селах і містах України розгулювали карні експедиції. Здавалося минула весна, гинули айстри, бо:

Ранок стрівав їх
холодним дощем,
І плакав десь вітер
в саду за кущем...

Бо всюди:

Стало знов темніше...
Хмари позвисали,
Вилетіли сови,
вибігли шакали
І ревуть, і виють,
і шукають тіла...
Полилися сльози,
кров зачервоніла.

В хмарах світлі зорі,
в тюрмах вільні духом.
Ой, нависла стума
над народним рухом...
Вибігли шакали,
вилетіли сови,
Скрізь гарячі труни,
скрізь потоки крови...

Але можна зламати тіло, та не можна вбити духу. Як кремінь родить іскру, так душа поетова родить пісню, сповнену вогню. Геть те пута - кайдани, і Олесь кличе до чину, до боротьби. Поет непохитно вірить, що:

Рожевий ранок
незабаром встане,
Засміється сонце
в небі золотому,
І його проміння
не спинить нікому!

Під цю пору Олесь пише один з полум'яних своїх віршів „Три менти", що по силі заклику до боротьби важко знайти йому рівного. Так само незрівняною є його лірична перлина „Яка краса!"

Яка краса —
відродження країни!
Ще рік, ще день назад
тут чувся плач рабів...
Мовчали десь святі
під попелом руїни
І журно дзвін старий
по мертвому гудів.

Коли відкільсь
взялася міць шалена,
Як буря все живе
схопила, пройняла, —
І ось, — дивись,
в руках замаяли знамена
І гимн побід
співа невільна сторона!

Поет, ніби перероджується і, як це притаманно справжнім великим талантам, що відчувають свою силу, як геніяльний Тарас Шевченко „возвеличував отих рабів своїх німих і на сторожі коло них ставив слово", проголошує:

О, слово!.. Будь мечем моїм!
Ні, сонцем стань!
Вгорі спинися,
Осяй мій край і розлетися
Дощами судними над ним.

Чистий, мов кришталь, як свого часу Тарас Шевченко, як Іван Франко, поет гнівно спадає на перевертнів, перекинчиків, що знехтували обов'язками перед нацією, перед Україною і йшли служити за „шмат гнилої ковбаси":

І ви покинули... і ви пішли...
І в найми душі віддали,
І клад, що нам діди сховали,
На скибку хліба проміняли!..
Цигани ви!
Цигани ви!

Душа і сумління народу, син народу в найкращому розумінні цього слова, Олесь справді мужньо, по - лицарському, як колись Пантелеймон Куліш, кидає докірливі слова навіть народові, навіть всій нації:

Народе мій. І ти, орел,
вночі підтятий,
І чом не лицар ти,
захоплений в полон?
О, орле мій,
мій велетню крилатий,
О, лицар мій,
покараний за сон!

Чому ти, орле мій,
з орлами не літаєш,
А крила веслами
волочеш по землі?
Чому ж ти, лицар мій,
на герць не виступаєш,
А вітром жалібно
голосиш на ріллі?

І що орел, коли
орлина зграя
Не рве з землі
в блакить ясного дня?
І що за лицар ти
з усмішкою льокая,
Без гордих дум,
без чести, без ім'я?!..

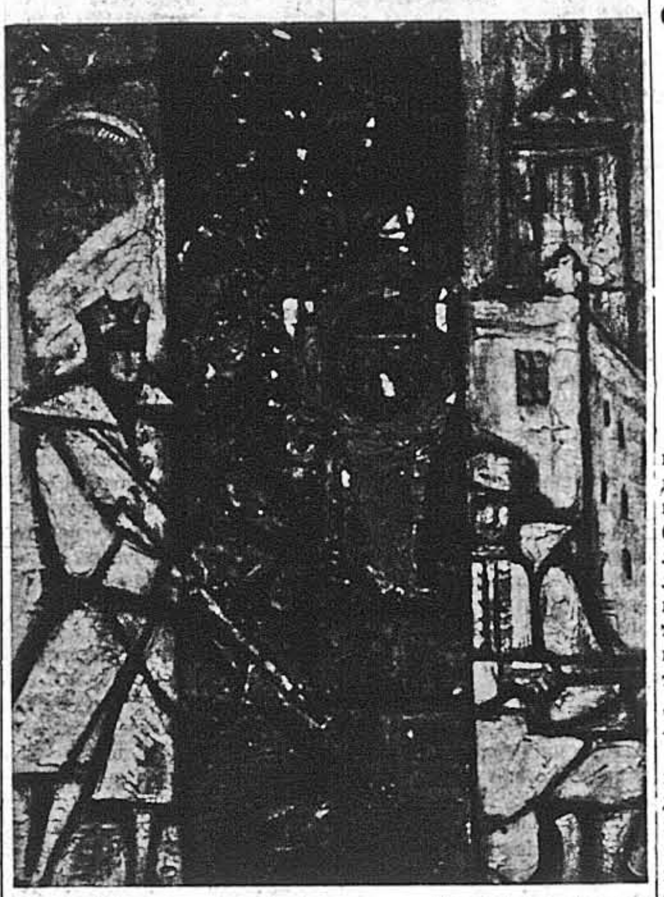
Як вірний син свого народу, як великий патріот, Олесь бореться за його найкращі ідеали, він готовий не ліру, а сурму взяти:

І з нею з гір мерців будить
І Україну...

Ще перед першою світовою війною поет відвідав Гуцульщину. Чудові верховини з розкішною, мальовничою природою, образи

(Закінчення на стор. 4-ій)

НАЗУСТРІЧ ЛИСТОПАДОВІ

Едвард Козак: „Листопадовий зрив"

Уляна Любович

СПОГАД ПРО БУСЯ КУДРИКА

Одним із видатних композиторів і музикологів Західньої України 1920-их і 1930-их років був Борис Кудрик. Народжений 1897 року, студіював музику у Відні, де був учнем відомого музикознавця, буковинця родом, Євсевія Мандичевського, та у Львові. З 1926 року був викладачем Музичного Інституту ім. Лисенка і згодом Львівської Консерваторії. У своїй спадщині залишив, крім ряду фортепіянових і скрипкових творів, також видану 1937 року „Історію української церковної музики". Після окупації Львова Совєтами був заарештований і депортований у Сибір, де й помер 1950 року. Нижче друкується спогад про останні дні життьового шляху сл. п. Бориса Кудрика.

Борис Кудрик

Не знаю, чи про кого можна розповідати стільки правдивих й видуманих анекдотів що про Буся Кудрика. Він був з тих, що ходять по землі, ледве її торкаючись, з головою у хмарах, у високому небі. Бусьові хмари були з нот, мелодій і звуків. Хто інший потрапив би висловитись у звичайній розмові, що „сьогодні сонце заходить А-моль".

Хто зумів би, після даремного вичікування на господарів, які запізнилися, замість візитівки залишити картку нотового паперу з нашвидко скомпонованою за той час мелодією?

Він не погорджував землею, навпаки, він бачив тут тільки речі гарні і людей добрими. Людська брутальність, хитрість, злоба, наче б не доходили до його свідомості. Скільки ж виникало з цього конфліктів, непорозумінь, інколи насмішок!

Його ввічливість доходила до того, що, як говорили, він допомагав злодієві, коли той намагався пролізти крізь вікно в його хату.

Хто інший був такий безрадний у життьових справах що коли треба було йому змінити помешкання, то ішов за порадою до відомої адвокатської канцелярії і навіть пробував платити гонорар за „пораду" повідомити просто господиню, що він випроваджується.

І водночас — хто знав усі таємниці теорії музики, гармонії та сольфежу — такі точні і стислі, як правила вищої математики. Хто не пізнавав добрих знайомих, але знав усе про музиків, їхні дати народження, дати постання їхніх творів, їх тонації, будову!

Усі ті, що твердо ходять по землі і погорджують тими, хто не вміє добре скласти домашнього бюджету, або взуває два різні черевики — може й насміхалися з Буся. Але ж, без таких, як Бусьо, світ мав би два виміри, був би плоский, як полірована поверхня стола, без книжки, без вази з квіткою на ньому, або як блискучий паркет у порожній кімнаті.

І уявіть собі цього Буся у совєтському концентраційному таборі, серед „урків", що грають в карти — за те, хто із них має зарізати сусіда. Серед тих „урків", для яких вбити чи побити, вдарити — це те саме, що для нас зловити муху. Там де кусок хліба видирають собі силою, де за місце на леговищі можна пробити ножем. Там, де панує сила, злість і бій за фізичне існування.

І навіть там, в голоді, холоді і серед знущань, на клаптиках паперу він писав своє музичне вірую.

Але Бусьо помер у концтаборі не тільки від фізичного насильства, він помер від музики. Може смерть була йому й визволенням від злиденного тюремного життя.

Василь Барвінський, що перебував у сусідньому таборі, розказував, як це було. Був зимовий вечір. Усіх загнали після роботи в бараки. І ось звідкись із радіового гучномовця, так зв. „колхозника", почала нестися у морозну, забагрену червоним, заходячим сонцем далечінь музика. Грали Моцарта! Бусьо не відчував холоду. Він стояв, як зачарований, на порозі бараку. Він слухав, слухав . . .

Сторожа врешті впхала його до бараку, але ж він важко простуився і його занесли до лагерного шпиталю. Хоч там було йому трохи краще, було ліжко і не було „урків", але ж його виснажене тіло не витримало запалення легенів і він помер. Серед речей Буся залишилися його записки. Врятувати їх і зберегти пробував Василь Барвінський, але не знаю з яким вислідом.

— * * —

Пишу це над потоком, сидячи на камені. Мала я писати про щось дуже речеве та конкретне. Але на папері сів метелик, звичайний, наївний метелик. І я раптово почула, як грає потік і шумлять дерева. Бусьо зумів би сказати, в якій тональності. Може цього метелика послав мені сюди Бусьо із свого музичного неба. Воно ж напевне існує — для усіх таких музик як незабутній Бусьо Кудрик.

Східно-Европейський Дослідний Інститут ім. В. Липинського видав другий том праці про події в Україні 1914-22 рр.

Філядельфія. — Заходами й коштом діючого тут під керівництвом ред. Є. Зиблікевича Східно-Европейського Інституту ім. В. Липинського вийшов другий том праці Теофіля Горникевича „Події в Україні 1914-1922, їх значення й історичне тло". Книжка, великої вісімки на 484 сторінок друку німецькою мовою, охоплює документи до історії Берестейського миру, як також матеріяли до історії унійної діяльности митрополита Андрея Шептицького в Україні і в Росії. Усього надруковано в книжці 292 документи проти 169, що були вміщені в першому томі, який охоплював матеріяли до історії України 1914-1917 рр. Книжка завершується особовим і речевим покажчиками, як також реєстром місцевостей. Попереджує цю важливу для історичних дослідів збірку документів і матеріялів, зібраних Теофілем Горникевичом в державних архівах Австрії, його ж стаття про Берестейський Мир і його значення в міжнародному житті того часу.

Леонід ПОЛТАВА

ПОЕМА ПРО ПОВСТАНСЬКУ ПІСНЮ

Засипає сріблом Карпати.
Поспішає сотня на гати.
Хай би й золото тут летіло —
Не до золота сотні діло!
Поспішає, та не сама:
Крок-за-кроком
Ярами
Прямує
Зима.

Все живе — в крижаній труні,
Навіть серць невидимі вогні . . .
А зима — мов у казці: на білім коні,
Закосичена, залілеєна
Білим чадом, квітами білими,
Щоб і кроку ступити не сміли ми.

До сукна прикипає тіло,
Не випрохуючи спокою.
І життя, що вже ледве тліло —
На прощання махає рукою;
І так легко нам розставатись
З двадцятьма молодими роками.
Білий сніг, біла смерть . . . —
Ніби мати
Доторкається ніжно руками . . .

Сивим сріблом завалює гори —
Сивим болем моєї країни.
Полонини, плаї, ізвори
Обертаються в павутину,
Вже й дуби — у осклілі ниті,
У ґравюри, різьцем порито . . .

Гори снігу спадають згори
І шепочуть: замри, умри.
Вже нема ні гори, ані споду,
Вже ти, брате, і небом обдертий.
Все умерло.
Лиш скаче негода
Білим вершником смерти.

Ми посивіли, хоч не сиві.
Ми поховані, хоч живі ще.
А довкола — північне диво
У сто пальців зловіще свище,
І від холоду, — чуєш, брате? —
Цокотять шпилями Карпати.

Як же, диво, тебе пережити?
Недожате лишилось жито,
Москалевих криниць забагато,
Щоб отак горілиць умирати!

— Пісню, пісню! — хрипить наказ.
І як вогник, що вже пригас,
Заблищала, гойднулася пісня незнана,
Пісня чиста і гостра, мов скло:
Від Мазепи Івана
Аж до Довбуша —
Все в ній було!
А над нами снігами ревло —
Всього світу злетілося зло
На цю сотню, від холоду п'яну.

— Пісню, пісню! — хрипить наказ.
Скільки нас? — небагато нас,
І усі молоді, юнолиці,
Засипали московські криниці,
Упивались живою водою,
Цілувалися з молодою,
А вона ж у боях освячена —
Україна —
Наречена!..

— Пісню, пісню! — хрипить наказ.
Ніби вогник, що майже згас,
Стрепенулась, засяяла пісня
(У труні кожній пісні тісно).
Вис сотня, а чи співає?
Вмерла сотня, чи оживає?
Ще не час, ще не час, мій брате,
Як не нам —
То хоч пісні не час умирати!

І немов корогву ми її підняли
І, зібравши найкраще з безодні сторіч,
Ми із піснею-стягом уперто пішли
У шабашну, снігами прострочену, ніч.
Ні один не пристав,
Ні один не упав,
Ні один,
Бо ніколи не гине УПА!

Ще сто років ревло і мело . . .
Ми прийшли у повстанське село.
І сказав командир:
— Подивіться,
Он за вашу нескорену пісню —
Інше сонце сьогодні у небі зійшло!

Може снили ми ним забагато,
Може надто молилася мати,
Може Божим привітом
(Хоч зуб за зуб!) —
Того ранку не сонце зійшло над світом,
А Тризуб.

— Пісню, пісню! — хрипить наказ,
І співають мільйони нас.
Автоматом виписує мир
По чужих прапорах командир.
Наша сотня снігами йде,
І ніхто вже її не веде,
Тільки пісня
Та в небі, на вістрях ялиць,
Сяє зірваний герб з командирських петлиць,
Наш Тризуб — наш заметений Зодіяк —
Всенародної радости знак.

1967

В Параґваї відзначили 30-річчя „Просвіти" у тій країні

Енкарнасіон. — В липні і серпні українці Параґваю відзначили 30-річчя створення в тій країні товариства „Просвіта". В Енкарнасіоні в домі „Просвіти" відбулась ювілейна академія, яку відкрив голова т-ва „Просвіта" Зенон Шостак і на якій виступали, крім доповідачів, українські хори з філій у Сандовій та в Урусапукай, члени СУМ при філії Сандова, діти Рідної Школи і Енкарнасіоні під керівництвом катехитки Серця Ісусового Марії Стружак. В кінці об'єднані хори і всі учасники свята стоячи відспівали „Боже великий", після чого відбулось святкове прийняття.

ПОЕТ НАЦІОНАЛЬНОГО ВІДРОДЖЕННЯ

(Закінчення зі стор 3-ої)

прадавньої мітології і демонології — все це збудило в Олеся рвійні чуття, і він, захоплений, написав книгу „На зелених горах". Ніби з чистого, прозорого джерела б'є лірика:

Країно див, далека мріє,
Зелена казко серед гір,
Де вітром дух наш
вільний віє,
На гори загнаний, як звір.

Край казкових таємниць і коломийок, край лісовиків і мавок — все вражає душу, але й ранить серце, повне жалю і гніву, що цей чудовий край стогне в ярмі. З поезії віє дух сили, зв'язаної з ім'ям Довбуша, що мов підземні поштовхи, струшує землею.

В збірці „На зелених горах" надрукований цикл поезій „Із щоденника" — твори з часів 1917 року, коли в Україні повіяли вітри національної волі. В символічному образі сходу сонця поет оспівує волю, що, як довгождана гостя, прийшла в Україну:

Схід сонця зустріти
я вийшов у поле
І став на коліна до сходу.
Привіт тобі, Сонце!
Привіт тобі, воле,
Від серця мого і народу!..

Глибоко зворушений подіями, що буревієм закружляли в Україні, поет переповнений почуттями:

Українське військо,
мов з могили встало,
Загриміло в бубни,
в сурмоньки заграло,
Розгорнуло прапор
сонячно - блакитний,
Прапор України!
Рідний, аповітний!..

В ті часи волі і незалежности поет так захопився подіями, що працює не лише на літературній ниві, але й на державній, — як аташе при Дипломатичній Місії в Угорщині.

Величним храмом уявляв поет Україну, вільну, незалежну, соборну!.. Але в цей „храм величний" вдалися ворог наш одвічний" і поетові довелося мандрувати на еміграцію. Львів, Відень, Прага... Вигнання і злидні. Поет видає книгу лірики, між ними „Чужиною", з якою віє і розпачем, і надією:

В вигнанні дні мої
течуть, як сльози,
думки в вигнанні
сплять, як мертві,
солодкі спогади
сичать, як змії,
душа ридає, як дитина.
Душа розірвана, як рана...
бальзам далеко так,
як сонце,
а сонце, сонце, як і щастя,
там, там лише,
в краю коханім...

Все, все, що поет не побачить, просякнуте однією думкою — думкою про Україну:

Зелений ліс, і май, і сонце,
і солов'ї в кущах,
а в нас, в нас
сльози на очах...
О, сонце...
Чи вгледим ми
і ліс, і май, і сонце
в коханому краю,
де душу кинули свою...
О, сонце!..

Навіть жита, побачені на чужому полі, нашіптують милу казку:

Жита!! Пригадую...
Як сон... Дитячий, золотий...
Схилюся, і падаю на землю,
і серце біля них кладу...
О, дорогі мої!
Шуміть мені забуту казку,
п'яніть мене своїм диханням,
щоб я упився і не знав —
де зараз я, — чи на чужині,
чи там, ах, там,
в краю коханім!

Часом у хвилину розпачу і смутку поет просить:

О, принесіть, як не надію,
то крихту рідної землі:
я притулю до уст її,
і так застигну, так зомлію.
Хоч кухоль з рідною водою!
Я тільки очі напою,
до уст спрагнілих притулю,
торкнусь душею вогняною.

Поетове серце співзвучне найтоншим переживанням, відчутим на вигнанні, в чужих землях, в чужих світах. І смуток, і радість, вчора й сьогодні — все хвилює душу. Він живе і Крутами, і героїзмом повстанців, і не зважаючи на важке горе, на еміграційні злидні, не тратить надії, не зневіряється.

В багатющій скарбниці поетовій є не лише лірика, поезія, які нерідко покладені на музику, але й епос, і драма, і дитяча казка, і сатира... Книга „Княжа Україна" — ціла епопея з минулого, що показує, як колись Україна розбудовувалася обабіч Дніпра в соборну державу. І формою, і змістом і мовою твір „Княжа Україна" полонить душу. Нарешті, казки Олеся „Івасик - Телесик", „Солом'яний бичок" та інші — перлинна поезія, що їх не одна українська дитина, не одна мати знають на пам'ять. Чи це є не найкраща оцінка поетових творів?!

Олександер Олесь — випромінююче серце українського народу, його душа, його віра і надія на своє світле майбутнє. Глибокий настроєво і емоційно, багатий і формою, і змістом, неперевершений в інструментації вірша, в розмаїтій мелодійності і, головно, зворушливий у висловлюванні національного чуття та любови до України. Олесь — гордість і велич української літератури, навіть більше — майбутньості української національної лірики! Сила поетова вимірюється ще й тим, що він не лише оспівує, не лише глибоко зворушує, але й пророкує:

Як завтра день
угледять люди,
як зійде сонце золоте,
так Україна вити буде,
так наша мрія процвіте!

До 30-річчя розстрілу Мирослава Ірчана

У 1937 році заарештувало тогочасне Чека — НКВД — в Харкові українського письменника і драматурга Мирослава Ірчана і, обвинувативши у „шпигунстві на користь ЗДА" — розстріляло. Талановитий драматург міг жити, коли б не заманила його з-за кордону московська сирена в УССР в 1929 році.

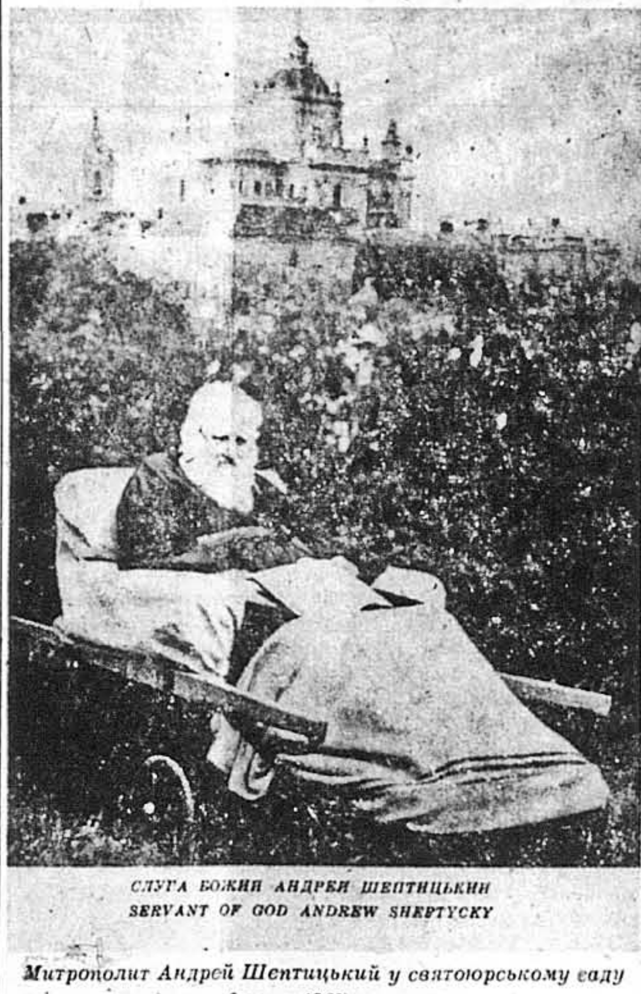
Народився Андрій Баб'юк — Мирослав Ірчан — 1897 р. на Станиславівщині, в бідній селянській родині. 1914 року закінчив учительську семінарію у Львові. До початку 1920 року — був у лавах Українських Січових Стрільців. Нетривка натура не витримала, і коли стало дійсно важко, Ірчан перекинувсь до червоної армії, навіть брав участь у боях проти петлюрівців, про що згадує „УРЕ", т. 5. Того ж 1920 року вступив до комуністичної партії, але покидає з залитої кров'ю кращих синів України рідної землі до Чехо - Словаччини і з 1922 р. жив у Празі. В 1923 р. виїхав до Канади на запрошення „прогресистів" — робітничо-фармерського товариства. В Канаді писав п'єси, займався видавничою діяльністю, під кінець свого перебування — очорнював національно - свідомих українців, щоб вибілити себе перед червоними. У червні 1929 р. М. Ірчан виїхав добровільно „на родіну", до УССР. Пішли в театрах його п'єси, з яких „Родина щіткарів" не скоро зійде зі сцени, тоді, як „Підземна Галичина" — це большевицька агітка. Здавалось, що в поневоленому Харкові, тодішній „столиці" УССР, М. Ірчан нарешті знайшов волю: він став головою організації письменників „Західна Україна", головним редактором журналу „Західна Україна" і т.д., був готовий будувати навіть вбивчий для українського народу й культури комунізм...

Талант та ім'я Мирослава Ірчана використали — і розстріляли. Нині знову теоретично „реабілітовують", до наступних реальних... та не хочеться писати останнього болючого слова. **(П.)**

ВЕЛИКИЙ УСПІХ СТУДЕНТСЬКОГО ЛЯЛЬКОВОГО ТЕАТРУ

„Молодь України" з 26 вересня повідомила, що створений 2 роки тому студентами вищих шкіл у м. Глухові, Сумської области, Ляльковий Театр уже здійснив 20 різних вистав і його запрошують в різні міста і села України. В репертуарі цього пересувного театру — інсценізації казок: „Ріпка", „Про півничка", „Теремок" тощо.

З УКРАЇНСЬКОГО МУЗЕЮ В СТЕМФОРДІ

СЛУГА БОЖИЙ АНДРЕЙ ШЕПТИЦЬКИЙ
SERVANT OF GOD ANDREW SHEPTYCKY

Митрополит Андрей Шептицький у святоюрському саду — фото з 1937-ого року.

(Зберігається в Українському Музеї у Стемфорді, Кенн.)

ЩЕ ПРО АНТОНИЧА

У своїй статті в попередньому числі літературно-мистецького додатку „Свобода" (ч. 71 1967 р.) Богдан Гошовський подав один вірш Богдана І. Антонича — про Крути, — який досі не ввійшов ще в ніяке видання його творів. Це й не дивниця: цей вірш була друкована в газеті, якої появилося всього кількадесят чисел, до того недоступній на еміграції. Як це зазначили редактори останнього видання „Зібраних творів" Антонича, поза книжкою залишилося ще кільканадцять віршів з видань, які не мають бібліотеки поза Україною. Це саме стосується й бібліографії деяких писань про Антонича, яких годі було дошукатися. Все таки „Зібрані твори" дають майже одну сотку поезій Антонича, неохоплених досі збірками, що найбільше і найосновніше видання, що міг його дотепер маємо.

Отже, „Зібрані твори" приносять усе основне, що написав Антонич. Можливо буде знайти ще з десяток його віршів і статтей у різних газетах чи журналах, проте можна вже сьогодні сказати, що це все будуть речі другого і третьорядні, які сам поет до своїх поетичних збірок ледве чи включав би. Відомо, що Антонич не включив до своєї першої збірки „Привітання життя", чимало поезій, з яких деякі були друковані у львівському молодечому журналі „Дажбог". У 1930-31 році Антонич писав під псевдонімом Ігор Ігорович, і з його віршів маємо таких назв їх: „Марш молодих", „Хрусталь вічної молодости", „Любов", „Моя кохана вчиться деклінації", „Псалом молодости", „Смерть барда", „Міст над любов'ю", як теж переклад м.і. з Рільке. Але дістати тексти тих віршів нам не пощастило. А втім, сам поет ставився до них критично, як до перших поетичних спроб, і вони цікаві для сучасного дослідника не так з погляду поезії, а тим, що показують початки поетової творчости.

Інше питання, яке поставив Б. Гошовський, торкається того, чи Антонич написав ще якісь поезії крім тих, що він їх позначив кінцевою датою 7 вересня 1936 року. Зошит ч. III має поезії, переписані в днях 24 травня до 7 вересня 1936 р., і виринає питання, де могли дітися його поезії, написані в наступних десяти місяцях до його смерти. Б. Гошовський сугерує, що це десь певне мусить бути якийсь інший зошит.

Щодо цього останнього — то про це нам нічого невідомо. Існування інших поезій, крім принагідних, нічим не підтверджене. Дата 7 вересня 1936 р. з датою переписання віршів з чернетки, але Антонич пізніше повності у свій зошит ще чимало варіянтів, значить, він далі працював над тими віршами, готуючи їх до збірок „Зелена євангелія" і „Ротації". Звичайно поети, готуючи якусь збірку до друку, так засабсорбовані нею, що не працюють над новими речами так довго, поки не буде видана книжка. Крім цього, Антонич опрацьовував тоді другу редакцію лібретта до опери „Довбуш". Це й була його творча робота тих останніх десяти місяців його життя. Тому дати 1936 р. — умовні, це дати написання перших редакцій, але ще не завершених віршів.

Реасумуючи, можна з певністю сказати, що ніяких віршів більшого калібру, крім тих, що ми їх знаємо, Антонич не написав. Будуть ще знаходитися принагідні його вірші, але до цілісного образу його поетичної творчости вони вже не багато спроможні внести.

До „Зібраних творів" не увійшли деякі публіцистичні писання Антонича, що він їх друкував під псевдонімами. В одному з листів до автора цих рядків Антонич застерігся, що не все в тих статтях належить йому, бо різні редактори часто додавали до них свої вставки, незгідні з його поглядами. Отже, ті статті можна було б друкувати тільки разом з тим листом Антонича, але той лист публікувати ще завчасно.

С. Гординський

На могилі драматурга Івана Тобілевича встановлено обеліск

60 років тому помер видатний український драматург Іван Тобілевич, автор комедії „Сто тисяч", історичної драми „Сава Чалий", „Гайдзі", „Суєти" та багатьох інших п'єс. На його хуторі „Надія" на Кіровоградщині є Музей драматурга.

„На меморіяльній дошці, укріпленій над вхідними дверима, викарбувано: „Ця хата збудована в 1871 році батьком драматурга. Тут Іван Карпович Тобілевич в 1889 році написав комедію „Сто тисяч". Є ще одна меморіяльна дошка з написом: „На хуторі Надія" з 1885 по 1907 рік жив видатний український письменник - драматург, корифей українського театру Іван Карпович Тобілевич (Карпенко - Карий)", „Молодь України" з 17-го вересня повідомила, що під час Другої світової війни хутір був досить зруйнований:

„До недавнього часу на могилі Івана Карповича Тобілевича лежала лише невелична бронзова дошка. Тепер на сільському цвинтарі стоїть пам'ятник з чорного полірованого граніту — символ великої любови до корифея українського театру Івана Карповича Тобілевича."

О. П.

КОМПОЗИТОР ВЕДЕЛЬ УСМІХАЄТЬСЯ...

Кілька літ тому сидів я в одній празькій лічниці і чекав своєї черги. Чекати довелось довго, бо лікар був на операції.

Біля мене сиділа якась дама. Гарна, східнього типу, гарно одягнена, ще молода. Я, як звичайно, мав з собою книжку, й читав. Була холодна весна, і в почекальні не було надто тепло. Я підійшов до кальорифера і переконався, що він ледве теплий.

Дама: Тут досить холодно...

Я: Певно, щось не є в порядку з центральним огріванням, — відповідаю я почеськи.

Дама в дальшій розмові мішає слова чеські, російські і просить у мене вибачення за свою мову, бо вона тут чужинка, не чешка.

Я також не чех, відповідаю, отже можемо говорити мовою найбільш для нас зрозумілою.

Дама — болгарка, приїхала з Софії на якусь пластичну операцію... Колись, як філолог, читав я в університеті по-болгарськи. Почали ми порівнювати болгарську та українську мову. Згадали, що між болгарами та українцями є багато культурних зв'язків, напр., вплив поезії Шевченка на визвольну болгарську поезію. Була здивована дама, що я маю переклад „Ревізора" Гоголя на болгарську мову. Пригадали собі, що болгари і українці православні: мають ті самі свята, таке саме богослуження й однакові співи. Виявилось, що „госпожа" Л. А. — церковна співачка і всю свою молодість співала в церковному хорі в Софії, як сопрано, і я попросив її заспівати якусь болгарську церковну мелодію і вона почала тихенько:

„Покаяния отверзи ми двери, Жизнодавче" ... а я так само тихо продовжую: „Оутренюєть бо духъ мой, духъ мой ко храму, ко храму святому Твоєму" ...

Болгарка здивована: як це можливо, що українець з Києва знає „болгарську" популярну композицію! Далі співаємо разом... Болгарка і українець, чужі і незнайомі, співають у Празі, в чеській клініці, твір славного українського композитора Веделя! Нема нічого дивного, бо концерти Веделя співали у всьому православному світі. Ведель поріднив мене з болгаркою: ми вже не були далекі і чужі, ми були близькі, споріднені як члени одного хору чи одної родини.

Прийшла ще одна болгарка, приятелька Л. А. Знайомимось.

— Уяви собі, — говорить з захопленням болгарська співачка, — цей пан — українець знає наші церковні співи! Я така щаслива! Чи думала - гадала я, що тут, у чужій лічниці, я зустріну когось, хто буде мені такий близький і зрозумілий! я почуваю себе, як дома!

І справді, з лічниці ми вийшли як давні приятелі.

— Чи не хотіли б ви познайомитись з моєю дружиною? — питаю. Коли ваша згода, то сядемо в трамвай, а за хвилину ви будете у нас.

— З великою радістю! — відповідає. Я була б щаслива познайомитись з нею, але не сміла бути нескромною.

І ось ми в моїм помешканні. Я розповідаю дружині історію нашого приємного знайомства. Приходить мій син, приєднується до веселого товариства, грає на клавірі для гостей. Читаємо болгарський переклад „Ревізора", співаємо болгарський гимн. Дружина подає почастунок...

Це нове знайомство дуже цікавить мого сина, що мав, як турист, відвідати Болгарію...

Минуло вже багато часу. Приятельство наше змінилося виміною відвідин чи листування Софія — Прага, — Прага — Софія.

Добре мати приятелів у світі, особливо, коли це люди освічені, шляхетні. Госпожа Л.А. жінка інженера. Її син мистець - графік, а через них маємо зв'язки з дальшими мистецькими колами Софії...

А за тим усім бачу я усміхнене обличчя великого українського композитора Веделя, що своїм мистецтвом зворушував серця людей, закликаючи їх до чинів вищих, шляхетних, що роблять наше життя вартісним, цінним...

— о —

Примітка Редакції. З приводу цих споминів, треба пригадати, що, власне, цього року вийшла у світ, у виданні **УВАН**, праця-монографія про Веделя наголошного композитора і музичного діяча Ігоря Соневицького.

Славнозвісний Ведель

(Спогад з року 1900)

Надходив час, коли на „всенощній" виконували концерти Веделя „Покаянія отверзи ми двери" і „На ріках Вавилонських".

Церковні хори, що відважувалися виконувати ці концерти, пильно готувались, бо знали, що на всенощну прийдуть і такі люди, які рідко ходять до церкви. Були ці композиції популярні, улюблені, вони вносили якийсь особливий настрій у вечірнє богослужения, якусь поезію, що вабила людей...

Ми, хлопчаки, співаки архієрейського хору в Кам'янці - Подільськім, на пробах хору були дуже уважні, не тільки тому, що над нашими головами „небезпечно" літав смичок нашого темпераментного диригента, але й тому, що на вечірню прийдуть і „гості", які завтра в місті будуть говорити, який хор у Кам'янці співав краще „Покаяния", і ми мусіли держати „честь" нашого хору.

Аматори церковного співу бігали від церкви до церкви послухати, як де співають... А що ділялось у Києві! Бігли до св. Софії, бо там диригував король диригентів, старий Калішевський, а звідти до Володимирського собору, а потім до Михайлівського манастиря, до університетської церкви, а далі... хіба всюди встигнеш послухати Веделя?

Чи не могли б позаздрити Веделю славні музики Моцарт і Бах, а може і сам Бетховен? Шукаючи нових ідей, тем, настроїв — заходив Бетховен до української церкви св. Варвари у Відні. Чи не слухав він там і нашого Веделя?

Дуже й дуже можливо!...

Окремою відбиткою вийшов переклад „Малого заповіту" Війона

Мюнхен. — У серії „Бібліотека Сучасности", у видавництві „Сучасність", вийшла книжечка на 16 стор. славетної поеми середньовічного поета „Малий заповіт" Франсуа Війона, в перекладі з французької мови та примітками-поясненнями Святослава Гординського. Франсуа Війон у цій поемі в сатиричному - насмішливому світлі зобразив Париж середини 15 сторіччя, з якого й сам мусів тікати за кордону. У „Малому заповіті" убогий і з надзвичайною фантазією поет „роздаровує" знайомим і незнайомим парижанам свої неіснуючі в природі замки, палаци, землю тощо, показуючи при тому захланність деяких діячів та груп населення. Працював над перекладом цієї поеми на 320 віршованих рядків Святослав Гординський розпочав ще в 1930-х рр., — перекладати із старофранцузької мови дуже важко, а ще важче — стилістично кучерявого Франсуа Війона. В кінці видання подані пояснення та післяслово перекладача. Це перший переклад „Малого заповіту" Війона на українську мову. На декілька слов'янських та багато інших мов цей твір взагалі ще не перекладений, як і „Великий заповіт" того ж поета, що нараховує понад 2,000 віршованих рядків.

Яким ВЕЧЕР

ВСЕ МОЛОДІ

Щось є в осені такого, що захоплює нас всіх:
дуб пурпурний, клен пожовклий, в червінь прибраний оріх,
тиша в лісі, срібна мряка, стук спадаючих шишок,
сумерку, що видовжився, тихий оксамитний крок;

в'ялий легіт крил лиличих у теплаві вечорі,
на блакиті із хмар білих диворізблені звірі;
теплий запах перших вогнищ і печених бараболь,
і дощ стукає об вікна на мелодію цис-моль.

Щось є в осені такого, що полонює серця
і віджевлює як налить з запашного яблуця;
журавлів, що відлітають, благословим на лету:
і лишаємось вітати: осінь, осінь золоту!

Іван Менделюк

ЗАМІСТЬ ПРЕМ'ЄРИ — ПОЇЗДОМ У СВІТИ

Пам'яті режисера-корифея сл. п. Семена Бутовського (1881-1967)

Десь в половині вересня 1943 р. причалило до Станиславова із Східних Областей України декілька груп акторів драми, опери, хору — яких 70 осіб. І всі вони „приперли" до місцевого театру, немов до заздалегідь замовленого готелю. Це, зрештою, й самозрозуміле. Бо хто ж має подати в потребі руку робітникові театру, як не театр? Та це в такий час, коли здавалось, валиться світ. Німці „по пляну" пересували свої фронти з місця на місце. Нібито для вирівняння... А у висліді того „вирівняння" котяться на Захід хвилі народу, мов тіні, шукаючи захисту у світах перед „своїми", що сунуть із сходу. Цього самого дня увійшло до мого бюра досить скромно, але чепурно одягнених, виснажених дорогою і переживаннями, середнього росту і середнього віку людей.

— Дозвольте представитися, я — Семен Бутовський, а це моя дружина — Галина Олександрівна, співачка опери — прозвучало привітно! Так почалося моє знайомство і співпраця із провідним режисером музично - драматичних театрів України: Києва, Полтава, Одеса, Вінниця Дніпропетровськ, та з колишнім прем'єр - тенором театру М. Садовського.

Чи не 18 акторів я запросив залишитись в Станиславівськім Театрі, а між ними, крім Бутовських, таких обдарованих і досвідчених акторів, як Ніна Горленко, Надія Негель, Василь Семенець, Ігор Зайферт, Іван Колосів та ряд надійного, вишколеного молодняка. Очевидно, що з їх появою поширився репертуар театру, головно в секторі опери, пожвавилось театральне життя, піднісся його мистецький рівень.

На безділля не було часу, ані охоти. Вже чергового дня на репертуарній нараді Семен Бутовський перефорсував свою думку відновити постановку „Наталки Полтавки", але вже як оперну виставу із хоровими та обрядовими вставками і балетними еволюціями. В дальшу чергу поставити „Запорожця за Дунаєм", „Катерину" та оперу Маскані „Кавалерія Рустікана".

На заповіджену пробу „Наталки" театр очікував із подеренуванням. Всіх бо цікавило, що втне цей старик? Але Бутовський прийшов на пробу приготований, мов полководець до генерального бою! Він, як показалося, був режисером вихованим на традиціях театру українських корифеїв. Обсада вистави вже з першої проби пересвідчилася, що перед нею режисер - педагог і педант в роботі, який прекрасно знає свою професію, із чітко оформленими естетичними ідеалами. Він знав, чого вимагати від актора. Пробу вів спокійно, терпеливо, з тактом, без зайвої істерії. Вже на першій пробі знайшов творчий, інтимний контакт з актором, а актор побачив в ньому приятеля. Цікаво було слідкувати за думками Бутовського про примат в театрі емоції над логікою. Або, коли він для зрозуміння ідеї і відчуття образу і стилю і доби пускався фантазувати. Про український театральну клясику він все говорив з якимсь святочним піднесенням. В „Наталці Полтавці" звертав він увагу „немає місця на безглузді вибрики чи шарж, бо це наша клясика". Або його розмови в часі проб про технічну вправність актора, про муштру тіла а навіть язика (артикуляція звука).

Вже по перших пробах, здобув собі Бутовський авторитет, скріплюючи творчу атмосферу, яка так яскраво позначилася на мистецькому рівні вистав. Цей свіжий подих, що повіяв із сцени театру, публіка вдячно прийняла й оцінила.

Нарешті прийшла черга на оперу Маскані „Кавалерія Рустікана". Так і видно було, що поставник ознайомлений із цією оперою, бо мав готову концепцію постановки. Була надія, що вистава опери вийде цікавою, свіжою, тим більше, що музика її мелодійна, привалива. Надію нашу скріплювала ще неабияка обсада. В головних ролях: Н. Негель, Г. Бутовська, Л. Крушельницька, М. Косак, І. Зайферт, І. Самокін, хормайстер О. Садовський, дирігент І. Недільський, декорації — арт. маляр Г. Молодецька (тепер Новаківська).

Знову почалися повні важких творчих шукань проби, для правильного вияву ідеї твору та його образів. „Вам треба створити немов графічний малюнок образу, щоб він був переконливим, цікавим, а в парі з тим небуденним" — постійно пригадував акторам поставник опери.

І знову серія — немов доповідей про композитора Маскані, веризм в італійській опері, його стиль, добу. Або безконечна, як здавалось, „муштра" хору, бо його, мов прицень, композитор визначив важливу функцію. А вже особливо в цій опері! Всі думки режисера позначені знанням та тонким відчуттям справи. „Шукайте у Вашій уяві, щоб могли Ви відтворити образ зневаженої людини, її одчай, душевну муку", — переконував Бутовський арт. Негіль, підкреслюючи гостроту конфлікту опери в його розгортанні. Актори хвилювалися. Слідно було розгублености, сумнівів. Але режисер ці сумніви розвіював, виправляв. Бутовський виявляв себе, як колишній прем'єр - тенор опери і музично - драматичного театру і також тонким знавцем вокальної майстерности. Не раз на пробі він звертався до виконавців: „Чого ж Ви розкричалися? Співати треба. Крик Ваш нікому нецікавий". Бутовський на своїх пробах вмів творити надхнену, приваблиму атмосферу. Тому його пробам прислухувалися і незайняті у виставах актори. Цікава і не без творчих успіхів була його зустріч із молодим декоратором театру маляркою Г. Молодецькою (тепер Новаківською), яка, зацікавлена театральним декоративним мистецтвом, шукала самостійного творчого шляху для вияву. У своїх працях вона щасливо уникала декоративного переваджання і по змозі дала вислів стриманій експресії, яка вповні відповідала розгортанню драматичної — опери. Були підстави надіятись, що опера „Кавалерія Рустікана" прозвучить гідно в усіх відношеннях. Але, не так сталося.

Вже „Наші" підсунулися вже під Чортків. Станиславів був переповнений військом, шпиталями, втікачами. По місті ходило марево страху, терору і непевности. Що принесе завтра? А заграви на небі не віщували добра. Але, театр грав. Грав щодня при випроданих залах. Опера Маскані була готова. Ішли приспішені заходи до прем'єри. Може ще пощастить... Бо „наші" вже під Бучачем (35 кіл. від Станиславова). Вже чути гарматні вибухи.

(Закінчення на стор. 5-ій)

МИСТЕЦЬКІЙ СТУДІЇ У ФІЛЯДЕЛЬФІЇ — 15 РОКІВ

Саме п'ятнадцять років минає з часу, коли у Філядельфії почала свою працю Мистецька Студія. Варто нагадати про початки тієї мистецької школи, що випустила за ці роки деяке число абсольвентів, які сьогодні здобули собі місце серед українських мистців і, навіть, після дальших професійних студій, професійні позиції.

Початки Мистецької Студії у Філядельфії зв'язані з Злученим Українським Американським Допомоговим Комітетом. Ця установа не тільки допомагала переселитись до Америки понад п'ятдесятьом тисячам втікачів, але також намагалась допомогти їм закліматизуватися у новій країні. На повну увагу заслуговує поміч ЗУАДКомітету мистецьким починанням нових поселенців. Це ж завдяки допомозі ЗУАДКомітету була зорганізована у Філядельфії перша театральна вистава у виконанні артистів українських сцен під проводом покійного вже режисера Володимира Блавацького. Заходами ЗУАДК відбулась також зустріч нашої громади із славним українським актором з Голивуду Іваном Годяком, який мав нагоду пізнати тоді наших мистців, головно режисера В. Блавацького. Перші великі загальні збори ЗУАДК з участю вже нових українських поселенців в 1951 році були збагачені мистецькими імпрезами, а між ними великою виставкою образотворчих мистців в готелі Бельв'ю Стретфорд.

Саме і від цієї виставки почалась співпраця ЗУАДКомітету, головно його президента д-ра Володимира Галана, з українськими мистцями. З думкою поширити свою допомогову діяльність і в ділянці культурного життя нашої громади. ЗУАДК закупив був у 1951 році свій власний дім у дільниці, в якій замешкали головною масою українці. Тут заплянувано широку культурну працю. Відбувались доповіді і літературні вечорі в великій залі, та вечірки і товариські зустрічі, тут примістилась читальня і клюб, а на горішньому поверсі дві простірні кімнати відступлено для мистецької школи. Школу заплянували два мистці, що вибрали Філядельфію за постійне місце замешкання, Петро Мегик і Петро Андрусів. Починаючи від осени 1952, кожну суботу, єдиний крім неділь вільний від праці день тижня, ці ентузіясти мистецтва присвячують вихованню мистецької молоді.

П'ятнадцять років — це великий час. Якщо поглянути на місто — то це безконечно довгий час. За той час ЗУАДК набув вже новий будинок, на місці давнього, який розібрано в програмі перебудови міста, росте трава. Не залишилось багато з тих усіх починів, що їх плянував у цих перших роках поселення нової еміґрації у ЗДА наш ЗУАДК. Та залишилась Мистецька Студія. Що більше, ця школа завдяки ентузіязмові і послідовності двох вище названих мистців розбудувалась, закупила згодом свій власний будинок, в якому не тільки ведуться курси, але в якому постійно відбуваються мистецькі виставки. Сам реєстр виставок імпозантний, бо їх було понад двадцять, а між виставляючими були такі вже історичні імена, як Кричевський, Бутович, Литвиненко та й такі мистці, як Борачок, Крук, Осінчук, Булавицький, Гніздовський, Гуцалюк, Дмитренко й інші. Тут відбуваються річні збірні виставки членів ОМУА, як також впродовж уже тринадцяти років постійні річні виставки випускників Студії.

Та й ці випускники вже сьогодні становлять позицію. Початки мистецької освіти дістали у Філядельфійській Мистецькій Студії такі сьогодні молоді мистці, як Роксоляна Лучаковська - Армстронґ, Ніна Климовська, Христина Зелінська, Софія Лада-Зубар. Студія дала їм і багатьом іншим основу для дальшої мистецької діяльности, а — найважніше — зв'язала їх усіх на постійно з українським мистецтвом і, хоч доводиться їм працювати далеко від громади, а навіть на інших континентах, вони усі горнуться до нашого українського мистецького світу і з ним постійно зв'язані.

З маленького почину, що виріс внаслідок ентузіязму двох мистців при допомозі української установи, виросла Студія, яка вже має своє місце у житті української громади у Філядельфії та ще й святкує свій ювілей. Та ювілей — це для зовнішнього світу. Він повинен притягнути ширшу увагу громади і дати змогу здобути дещо грошей, щоб остаточно розплатитись з „морґеджом" і віддати будинок у повну власність нашим мистцям. Важливіший виховний внутрішній успіх. Це тут у цій студії впродовж п'ятнадцяти років наша молодь пізнає основи українського мистецтва, тут до неї промовляють наші мистці і педагоги, навчаючи про багатство українського мистецтва і даючи їй основу для дальших студій. Побіч Петра Мегика і Петра Андрусева працювали вчителями у студії і покійний уже скульптор Богдан Мухин, і проф. Кивелюк, а тепер включився в працю Студії і мистець Степан Рожок. Викладачами є й інші наші педагоги, які розкривають перед нашою молоддю багатство української культури. І це найбільший успіх Мистецької Студії, бо вона збагачує уми і серця нашої молоді тими духовими скарбами, яких не купити за гроші і не оплатити бенкетами. І тут і найбільше признання і вдоволення провідників Мистецької студії у Філядельфії, бо їхня праця залишила живий і тривалий слід.

Т.

Нова виставка жіночої творчости

Надходить осінь, місто відживає, пульсує.

Починається новий сезон — товарисько - суспільний, театральний, мистецький та академічний.

Коли природа починає готовитись до довгого сну, людська громада оживає.

І так група жінок, згуртована в 64 Відділі Союзу Українок в Ню Йорку, починає свою муравлину працю після літнього відпочинку.

Одною з перших імпрез — це Виставка Жіночої Творчости. Чому якраз жіночої? — хтось спитав би. Відповідь проста. Виставку уладжують люди доброї волі, які передусім мають на увазі жінок. Думка вийшла з того, щоб дати можність жінкам мисткиням, які ще не відомі ні публіці ні заавансованим товаришам по тім шляхетнім званні, виявити себе, поділитися своїми творчими спробами й мистецькими переживаннями та почути думку глядачів.

Експонатів перед виставкою ніхто не оцінює, не кляфікує з тієї простої причини, що суворе жюрі і могло б виелімінувати когось початкуючого. Це миналось би з наміченою ціллю.

Саме тому така виставка має характер більш громадсько-товариський, як фахово - професійний. Виставка „жіночої творчости" робить на гостей-глядачів враження приємної зустрічі у майже домашній атмосфері. Пригадує власну хату, де побіч картин знаних мистців бувають інколи праці учнів чи аматорів.

Подяку і признання треба віддати всім тим мисткиням, яких імена широко знані загалові; вони зрозуміли нашу ціль та своїми експонатами вможливили виконання її. Своєю співпрацею у виставці вони дають моральну підтримку початкуючим і менш відомим мисткиням.

Впродовж років, в яких відбувалися такі виставки, публіка мала змогу бачити мисткинь. Заінтересування було велике, фреквенція поважна.

Думка, започаткована уртом Союзу Українок, дала доказ своєї доцільности і живучости та перейшла вже до традиції української ромади в Ню Йорку.

Вірність цій традиції засвідчимо знову 15 жовтня цього року у домівці нашого Відділу СУА в Народному Домі Ню Йорку.

Христина Восвідка

У СПІВПРАЦІ З МИСТЕЦЬКОЮ СТУДІЄЮ

„Жінки за плугом" — дереворит Христини Зелінської

В 1952 р. у Філядельфії заснували Мистецьку Студію. Це був скромний, невеликий почин. Вона містилася в сусідстві Централі Союзу Українок Америки, і тому ми не раз відвідували невеликі дві кімнати в будинку ЗУАДКомітету, де учні працювали. Приємно було увійти поміж мольберти, або обсервувати, як вони при великому столі старанно виводили українські букви.

Пов'язала нас інша нагода. Якось прибіг задиханий проф. Петро Мегик із запитом, чи це правда, що в городі Дому СУА є кущ калини. А ми його тільки недавно з нагоди нашого Окружного З'їзду посадили. То ж із зацікавленням почули, що для Студії негайно потрібно кілька листків, щоб учні могли скомпонувати декорацію на Листопадове свято. І так наш кущ калини не тільки зворушив союзянок до сліз, але й послужив для навчання.

Та незабаром цей зв'язок затіснився При першій нагоді, коли журналові „Наше Життя" треба було напису чи заставки, проф. Андрусів запропонував нам замовити це в учнів Студії.

Зразу огорнув нас сумнів. Та невже вони вже щось уміють зробити? Адже Студія існує ледве півроку. Мабуть професор вичув це наше вагання і додав, що наше замовлення учневі він сам на лекції розгляне.

І так нав'язався контакт. Коли був потрібний наголовок для статті, обговорювали ми це з ученицею перед лекцією, а професор давав вказівки, як підбирати букви, в якому пляні їх писати.

Згодом ми перейшли до ілюстрацій. Дитяча сторінка „Нашого Життя" їх постійно потребувала. Треба було віддати ситуацію у віршику чи оповіданні, підбираючи постаті з дитячого чи тваринного світу. Молоді рисівники не раз мали труднощі. Але вони собі радили.

А потім виринули предмети прикладного мистецтва. Адже вишивки, кераміка, писанки — це вироби, прикрашені народним орнаментом. Його теж вивчали учні Студії. Тому їм було можливо запроєктувати вишивану суконку чи скатертину. Кераміку виконували на власному колесі й самі розмальовували.

Вкінці — це був найвищий осяг — ми дійшли до ілюстрацій оповідань чи фейлетонів. Зрозуміти інтенцію автора, вміло передати ситуацію, достосуватись до стилю — вимагало великого вироблення. І цього нараз не можна було осягнути. І так на наших очах вироблялись молоді таланти. Приємно було поговорити з цими молодими силами, що не раз висловлювали категоричні твердження. Та це право молодости. Ми навіть давали місце їм на сторінках журналу, коли приходилось схопити їх думку чи враження з подорожі. Приємно було ствердити, що вони гарно володіють українською мовою не тільки у слові, але й у письмі.

Тому дуже вдячно згадую тепер тих юних співробітниць і співробітників „Нашого Життя" з-поміж учнів Студії. Довго й видатно працювала для нас Христя Зелінська, тендітна дівчина з милим нахмуреним личком. Вона рисувала легко ілюстрації, моделі суконь, заставки й виказувала відчуття українського краєвиду, українського села. Тепер вона закінчила найкращу школу графіки в Европі та з Базелю в Швайцарії прислала нам рисунок.

Довголітньою співробітницею була Софійка Лада-Зубар. Особливо добре виходили в неї дитячі ілюстрації і проєкти вишивок. Струнка красуня українського типу вона любувалась в українській орнаментиці і вміла нею користуватись. Тепер Софійка Лада-Зубар закінчила Пенсилвенійську Академію Мистецтв і працює в Музею.

Декілька рисунків зробила для нас Ніна Климовська. Вона немов жила у світі нереального, такі повітряні були її ілюстрації. Її поява завжди була позначена якимсь оригінальним капелюшком чи незвичною суконкою. Її невловність утруднювала співпрацю, бо редакційна праця вимагає точности. Але тих кілька її творів зберігаємо з вдячністю. Ніна Климовська закінчила з успіхом Пенсилвенійську Академію Мистецтв, а тепер подорожує.

Великою допомогою в ділянці букви став для нас тодішній учень, а пізніший учитель Студії Василь Дорошенко. Його написи точно вловлювали настрій статті чи оповідання. Ще й досі він нам стає в пригоді, коли треба розв'язати якусь трудну проблему. Бо перетяжений роботою в Студії, не може поспіти за всіми замовленнями. Але для „Нашого Життя" він завжди знайде час.

Кілька рисунків зладив для нас Віктор Корсун. Його особлива, тяжкувата манера рисунку вирізняла його ілюстрації і може була б себе оправдала, коли б він не покинув навчання через переобтяження в студіях. Тепер він уже здібний інженер, що час від часу завітає до Студії для виконання якоїсь роботи.

А тепер рисує для нас Марійка Петрович. Тендітна дівчинка з ласкавим поглядом довго розпитує про всі деталі, заки візьметься за рисунок. Особливо добре виходять у неї народні взори і строї, що їх вичаровує на папері. Приємно бачити її охоту до пізнання всього.

Це все пригадується з нагоди 15-ліття Мистецької Студії у Філядельфії. Багато з тих юних початківців уже стали зрілими мистцями, деякі пішли професійним шляхом, інші ще вчаться. Всім їм Студія дала першу настанову, а на сторінках „Нашого Життя" вони випробовували свої сили.

Л. Б.

М. Ч.

ДОЗВІЛЛЯ

Д. Ж.

Ти любиш море.
Розхвильований обрій,
І жовто-білого піску лявіни.
Зелено-сірих вод шумний, грімкий прибій,
Що котить гривами кипучі піни.

Жаркі цілунки сонця і буйні вітри,
Пахучі сіллю.
Чайку довгокрилу
З її лементом,
і невпинний гул води,
Що припливом так владно горне тіло.

На березі відпруга — диск, чи мет підков,
Чи просто — відпочинок в рідних колі.
І непримушено-веселий хід розмов
У синьому затінні парасолі.

— о —

А я люблю незаймані, лісисті,
Зелених гір задумані верхи:
Де пишних кленів різьблені листки
Задивлені в черемх яркі намиста.

Де коронкова зелень туї — в росах,
Де місяць сходить в сяйві, за верхом,
Свічадо плеса мріє срібном сном,
Вітри березам розплітають коси.

На пригорбі смереки круг хатини.
В затоні явір і калина й тис.
А там, де скеля обривом, де ліс
Пристанув край води,
чекає човен,
Та весла,
баркароля —
і малини.

У Польщі вийшла „Історія про Никифора"

Варшава. — В періодичному огляді „Нових Ксьонжек" рецензент А. Осепка надрукував огляд вже третьої книжки Е. та А. Банахів про мистця - самородка з Лемківщини Никифора „Історія про Никифора". Тижневик „Наше Слово" писав з цього приводу в числі з 10 вересня 1967 року: „Перша книжка, а з нею і слава Никифора появилася в Польщі 10 років тому. Нова книжка є ілюстрацією про признання для Никифора і його мистецтва. Можна там слідкувати чергові етапи цього признання — від погорджуваного всіма простого жебрачка, через нормалізацію його життя до достатку (власний дім, авто, подорож над Чорне море, квиток творчої спілки). Рівночасно росте його слава — щораз частіше появляються статті і рецензії на його творчість. Вирішальна баталія за признання Никифора відбулася в Парижі 15-го квітня 1959 року, коли там відкрито виставку його творів. Про ці та інші справи широко описується в згаданій книжці (141 сторінок)."

„І ПО ЦЕЙ БІК ГОРА, І ПО ТОЙ БІК ГОРА..."

Далі в тій народній пісні сказано, що між тими „крутими горами сходила зоря". Зоря - дівчина. Покищо не знаємо, які поетичні зорі врешті - рещт посходять і по якому боці, для кого і для чого.

Але дві „зорі" вже цілковито вирізьбились, модерні зорі поезії нашого модерного віку: органічно - европейська, небуденна національна зоря Василя Симоненка — і заокеанська зоря формалізму у віршуванні і безідейности в думанні. Природні зорі супутників не мають, це дано лише плянетам. Та біля крайнє емоційно й інтелектуально наснаженого, померлого молодого українського поета Василя Симоненка, як біля тієї плянети, кружляють, висловлюючись поетично, зірки й зірочки. І до них не проти б пристати деякі „рідні формалісти" з-під іншого неба, не проти пристати й деякі молоді поети в Україні. Та останнім „соловейко не дає" (і компартія), а першим — космополітизм та все, що запопадливо було розвинуте на базі писань хоча б Кафки, отже фіґурально висловлюючись — „кафкіянство".

Між поетичними супутниками того, хто в умовах імперського чаду в Україні і в умовах світового чаду наважився сказати не одне велике і терпке слово правди, кружляє цікава поетична зірка, ім'я якій Іван Драч:

Асфальт повержено. Земля
густа землиця
Запанувала, тяжко
возлягла,
Руда і хитра, як вертка
лисиця,
Туга і горда, мов крило
орла...

Відносно молодий поет Іван Драч вже не раз і не двічі „дихав Леніним". Є в нього навіть такий вірш, у збірці „Протуберанці сонця". Він ще напевно не раз так — волею - неволею — дихне... Москва дуже дипломатично „пошила" його в „дипломати" від „державної" УССР, додаючи до пари антипоетичного Павличка, чи не в ролі наглядача за кордоном. Адже Драч виявив свій видатний хист і розуміння світу та відчуття тієї землі, що змушена бути і верткою лисицею і крилом орла, щоб вижити. У кращих місцях поеми „Ніж у сонці", як і в таких же у „Смерті Шевченка" та в окремих поезіях постав перед нами новий український поет — модерний формою, навантажений, мов той корабель, свіжими думками й ідеями. Поет, якому не потрібно чужинецьких окулярів, щоб бачити світ, також і власний. Тому навіть із нашими заокеанськими „зустрічальниками" поет І. Драч був стриманий. Дуже далекий від справді вишколеного дипломата, справжній поет з його відруховістю і цікавістю до всіх проявів життя, Іван Драч на зустрічі в Торонті, організованій Літ.-Мистецьким Клюбом „Козуб"... але краще зацитуємо ред. П. Волиняка з „Нових Днів" з лютого 1967 р.: „І. Драч теж говорив про наших „модерністів" (про „Нюйоркську групу" — ЛП). Хоч у їх творах бракує ідеї, мислі, але вони йому подобаються. Тут маляр Мирон Левицький ставить запитання... Заля вибухла реготом. Іван Драч виразно ніяковіє і признається, що він творів Емми Андієвської не читав"... Його приставний „товариш" Д. Павличко, який плював на українців за кордоном ще перед тим, як прибути сюди в ролі „дипломата", — читаємо в журналі „Нові Дні": „Висловив думку, що можна було б дискутувати над допущенням в Україну творів нюйоркської групи „модерністів", бо вони цілком аполітичні".

Можемо легко уявити собі наслідки такого „обміну": сюди ідуть і ще прийшли б твори Миколи Бажана, візьмім для прикладу, або Ліни Костенкової, а туди — першого - ліпшого з тих, кому „бракує ідей, мислі"...

Та не про це мова.

Заледве встиг І. Драч повернутись з-за океану до УССР, як у „Літературній Україні" з 17-го березня отруйним мухомором виросла довжелезна стаття з критикою його творчости, як і його ще молодшого поетичного супутника Юрія Щербака. Надворі — початок весни, але сторінками „Літературної України" над головою Івана Драча пролетіли північні, далеко нелітературного походження, хмари. У статті сказано: „Поетові чогось бракує... Зовнішня форма здобуває загрозливу перевагу над внутрішньою", або: „Галасу й шуму тут більше, ніж змісту", чи: „У цитованих віршах І. Драч явно захопився розробкою другорядних проблем сучасности"...

Треба, звичайно, міцно сидіти в сідлі української дійсности у світі, по обох боках „гори", щоб зорієнтуватись, чому це газета „на українском язике" вирішила переїхатись по Драчеві. Поет з ідеями, з новими мислями, з Шевченківською наснагою — не потрібен владі. Вже й Ліна Костенкова чомусь „покинула" редакцію журналу, і не знаємо, що з нею...

Не раз доводиться дивуватись, з якою напругою і спритом працює в Москві імперський „трест мозку", як спритно закидає московська рука сітку по велику й малу рибку... Сам „культурний обмін" підневільних і голодних з пересиченими свободою і хлібом вже вартий імперії, яка під маркою культури робить велику політику, і то в маштабах земної кулі. Але перейдім до наших конкретних героїв.

„Літературна Україна", як згадано, переїхалась по І. Драчеві, закидаючи йому... формалізм.

І майже одночасно, 14-го березня цього ж Року Божого 1967, та ж сама газета поінформувала читачів України про видану „Прологом" „своєрідну антологію молодої української поезії" — про „Гіраccол", цебто „Соняшник" — збірку перекладів з української на португальську, здійснених Вірою Вовк, членом Нюйоркської групи. Щоб без кінця й краю „дурити хахла", київська газета пропустила, що Віра Вовк викладала в католицькому університеті. Для українського читача по той бік „гори" сказано, що вона просто собі „викладач німецької літератури університету в Ріо - де - Жанейро"... Товстим шрифтом інформує „Літературна Україна", що у тій збірці є переклади 37 авторів і що в „цих віршах піднято проблеми вагомі, загальнолюдські, сповнені глибокими, щирими почуттями". А далі — щоб остаточно розгубивсь думаючий українець на батьківщині: „Цікаво також, що до антології включено твори молодих ПРОҐРЕСИВНИХ українських поетів, які живуть на американському континенті."

У збірці є по кілька поезій В. Симоненка, Л. Костенкової, І. Драча, В. Коротича, С. Йовенкової та ін. і навіть сумної слави Д. Павличка, — з УССР, та вперемішку з ними — писання Е. Андієвської, В. Бойчука, Б. Рубчака та ін., навіть Ю. Коломийця — з „Нюйоркської групи". Їх, у кого нічого й немає поза формою — київська „Літературна Україна" називає „проґресивними поетами". Івана Драча ця ж сама газета „прочісує" лише за різноманітність і багатство форми. От, мовляв, поет з Божої ласки Іван Драч — реґресивний, а за морями-океанами живуть „молоді проґресивні українські поети"!

Самозрозуміло, члени Нюйоркської групи (дехто з них є і членом „Слова") є ворогами совєтської системи й ідеології вже самою формою своїх писань. Але київська газета називає їх „проґресивними", бо вони не написали, як Іван Драч, про збожеволілу з горя українську матір. Коротше, як висловивсь Д. Павличко в Торонті 24-го грудня 1966 року: „Вони цілком аполітичні". Не кажу вже про те, що формалізм — це однобокість, а однобокости мистецтво не терпить.

Це те, що потрібно імперії.

А друге, що їй потрібно, це обдурити українців в УССР: навіть на американському континенті, мовляв, підростають „наші", проґресивні молоді поети! Між ін., з розповідей людей, які відвідували Україну, знаємо, що населення перш за все питає туриста, який володіє українською мовою: „А чи ви, бува, не проґресивний з Канади?" — і до такого тратить довір'я та цікавість, як до співпрацівника ненависної системи, що тримає в колоніяльному стані нашу велику і чарівну Україну.

І третє: Москві крайнє нині потрібно виробити в українців за кордоном думку, що — цитую за „Українським Словом" з Парижу, з 27-го листопада 1966 р.: „І з мистецького, і з ідейного погляду українська еміґрація не має поетів, яких можна було б дорівнювати до тих, що виросли в Україні."

Складні справи з тією „горою" на два боки, а здавалося б — така простенька народна пісня „І по той бік гора, і по цей бік гора"...

Леонід Полтава

ПЕРЕДВІСНИКИ І ТВОРЦІ ЛИСТОПАДОВОГО ЗРИВУ

Накладом і друком видавництва „Тризуб" у Вінніпеґу, появилась 324-сторінкова праця ред. Степана Волинця під наголовком „Передвісники і творці Листопадового Зриву. Західньо - українські громадські і політичні діячі".

В книжці подано 36 сильветок діячів, і як показує іменний показник, згадано в ній 611 імен, зв'язаних з історією доби між 1848 і 1918 роками. В книжці подано 57 ілюстрацій, так що вона є певного рода довідником для тих, що цікавляться тією добою.

Книжка друкована на доброму папері. Її ціна становить 4.00 дол., і її можна набути в українських книгарнях або безпосередньо у видавництві під такою адресу: Ukrainian Voice, P.O. Box 3629, Station B, Winnipeg 4, Manitoba, Canada.

ЗАМІСТЬ ПРЕМ'ЄРИ — ПОЇЗДОМ У СВІТИ

(Закінчення з стор. 5-ої)

Дороги міста завалені валками авт, що борсаються по снігових болотах. Нарешті афіші на вілицях міста! прем'єра в суботу 26-го березня 1944 р! В п'ятницю генеральна проба. Та де взяти акторові надхнення, коли невідомо, що принесе завтра? Все таки докінчили. Бутовський лишився ночувати в театрі. Хотів сам всього доглянути. Перевірити костюми, перуки, а головно усталити остаточно світляні ефекти. На суботу на 10 годину ранку назначено ще прогонну пробу. Але вночі „реб'ята" прорвали фронт під Бучачем і пішли на Станиславів... на прем'єру!... Одержуємо повідомлення, що останній поїзд для цивільного населення покидає Станиславів в суботу, 3-тя година по полудні. Для театру, нібито, зарезервований вагон. Охочим виїжджати — інформація: бути своєчасно на двірці із своїм майном під пахвою... Двірець і його околиця — це одна облога військом і цивільним населенням. До зарезервованого вагону не сила було дістатися, бо його штурмом зайняло військо. А тьма-тьменна народу із замороженою від мокрого холоду душею, мучена неперевіреними чутками, осталася очікувати чергових поїздів, що нібито десь, колись з'являться... І дійсно з'явився поїзд, на досвіту, з Коломиї із „фольксдойчерами". Купуємо в них за фантастичну суму один вантажний вагон. Ще не світало, як поїзд серед підозрілої, грізної тиші, пустився в дорогу.

І так замість прем'єри опери в театрі, рушили ми тієї ночі разом із Семеном Бутовським, у незнані, непевні, далекі світи. Остання зупинка на його життєвому шляху, поза межами рідної землі, була Філядельфія. Тут і закінчив, проживши 86 літ на пості диригента церковного хору, своє плодотворне життя на службі рідної музи, Семен Бутовський, людина-джентельмен - тенор і провідний режисер опери і Музично - драматичних театрів України. Історія нашої культури відведе йому почесне місце на своїх сторінках.

I. Світ

ФАЛЬШІ „РАДЯНСЬКОГО ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВА"

Є різні науки, як є різні друки, так само як існують різні політичні партії, але правда все таки є одна, хоч і яка вона часом неприємна для керівників деяких урядів. Ця правда завжди випливає нагору, хоч і як вони стараються її втопити.

В березні ц.р. була надрукована в „Свободі" наша стаття „Згадали Олеся Досвітнього", в якій виявлено різні фальші зі статті, вміщеної у „Літературній Україні" за 20 січня ц.р.

Тепер маємо можливість поговорити ще раз на цю тему, бо в місячнику „Радянське Літературознавство", органі Інституту літератури ім. Шевченка АН УССР та Спілки Письменників України, за березень 1967 року надрукована нова стаття, присвячена Олесеві Досвітньому.

Стаття належить В.І. Шевчуку і займає 15 сторінок та мала б бути „критичним оглядом" доробку О. Досвітнього і доповненням до його життєпису. Вміщена стаття в рзділі „літературні портрети".

Тільки перший перегляд статті дає підстави думати, що стаття не тільки тенденційна, як це буває в СССР, але що в ній вміщено свідомо чимало брехливих тверджень і перекручень.

Так, найперше, на сторінці 61-ій написано: „Перебуваючи в Сан Франсіско, Досвітній входить у проґресивні кола української (переважно галицької) дореволюційної еміґрації і згодом виступає як журналіст у місцевій українській соціял-демократичній пресі. Про характер та ідейно - політичний зміст його тогочасних виступів можна судити з газети „Нова Рада" (Сан Франсіско, 1917) .... про це (настрої, прим. І.С.) свідчить, зокрема, стаття Олеся Досвітнього під назвою „В Америці" датована 26-го червня 1917 р."

Маємо певні перевірені дані, що в Сан Франсіско, ніколи не виходив часопис під назвою „Нова Рада". Київські співробітники журналу „Радянське літературознавство" виявили своє „знавство" в тому, що свідомо ховають правду. Адже „Нова Рада" виходила у Києві", а не в Каліфорнії. Правдою є, що у Сан Франсіско виходив часопис „Новая жизнь", російська газета, видавцем та редактором якої був Щербак, що виїхав в Україну в 1917 році... Цікаво пригадати, що Щербак звертався до Олеся Досвітнього з проханням дописувати до його часопису, але він відмовився від того.

Правдою є те, що О. Досвітній вмістив ряд статтей в американській українській „Свободі", в якій друкується сьогодні ця наша стаття. Річники „Свободи" з цими статтями є в бібліотеках і кожен може дізнатися про настрої та думки нашого мандрівника - письменника. Немає в цих статтях ні слова про те, що автор їх — український журналіст" сміливо таврує політику урядових репресій проти всіх проґресивних організацій і партій, що бойкотували війну й відстоювали конституційні права народу"... Такого у ЗДА ніколи не було. В інституті Академії Наук в Києві мали б знати, що в першу світову війну американці записувалися сотками тисяч добровольцями до армії, щоб воювати...

Автор статті В.І. Шевчук пише, що О. Досвітній „сміливо таврує політику" Америки та її уряду... Так, він міг це робити тут, де є вільна преса. А ось хай попробує Шевчук скритикувати уряд та партію в СССР за їх русифікацію, або жорстоку цензуру українського друку, фальшування історії та наших письменників! Його негайно арештують та зашлють в далекі землі, або до божевільні.

Незгідне з правдою твердження В.І. Шевчука, що Досвітній чекав на ст. Чан-Чун під Харбіном на візу... Він там ніколи не був, бо приїхав до Маньджурії через Владивосток, де виступав та писав статті до „Українця на Зеленому Клині", а потім в тижневику „Засів" у Харбіні.... В цих статтях Досвітній згадує свої розмови в Токіо, де він мав трудноші з тодішнім російським консулом, який не визнавав українського журналіста, що їхав до Києва не тільки, як журналіст, а як „делеґат американських українців до Центральної Ради у Києві" разом з В. Білинським. Про цю правду Шевчук не згадує.

Не згадує він також, як в Сан Франсіско проґресивні кола тодішньої „братньої" еміґрації робили все щоб не допустити українців до па - роплава й позбавити їх можливости дістатися до Батьківщини.

На стор. 61 пише ще В.І. Шевчук, що Досвітній „пішки добирається до своєї сестри в Єлисаветграді... за порадою харківських друзів-підпільників тікає через ... Китай". Правда так, що Досвітній їхав поїздами, бо пішки він весною не міг іти. Як воно було, розповідає сам Досвітній в описі його спогадів втечі п.н. „Без початку"....

Не відповідає правді, що Досвітній був засуджений на розстріл, і що суд не міг відбутися, бо Досвітній утік. Правдою є, що Досвітній був під загрозою розстрілу, але після суду... Без суду розстріли переводилися та переводяться тільки в СССР. Примітка на сторінці 60-ій про переховання документів у дружини покійного виглядає дивно. Як можна говорити про переховування якихось матеріялів у „сімейному архіві", коли за словами самого автора Шевчука „через незалежні від письменника обставини його твори протягом тривалого часу були безпідставно вилучені з живого літературного процесу. Волею партії комуністові Досвітньому повернуто його чесне ім'я..." (після розстрілу! — І.С.)

Не через „різні причини", а тому, що комуністична партія бачила правдиве обличчя Досвітнього, українця, делеґата до Центральної Ради, автора двох дописів з Харкова про большевицьку навалу на Україні, про дійсне обличчя комуністичного окупанта знищено Досвітнього разом з Яловим та Хвильовим.

Сподіваємося написати незабаром більше про цього письменника - мандрівника, одного з яскравих оповідачів про далекі краї, що гаряче любив Україну, за що його і знищено в розквіті сил і таланту.

У Москві святковано 10-річчя першого „спутніка" дуже скромно

Москва. — В середу 4 жовтня ц. р. відбулося на Кремлі маніфестаційне зібрання з приводу десятих роковин випущення першого совєтського „спутніка", що його вистрілено 4 жовтня 1957 року. Всі приявні, кругло 5.000 осіб, дістали персональне запрошення. Головними промовцями були астронавт підполк. Алексєй Леонов та президент совєтської Академії Наук проф Мстислав Келдіш. Леонов склав у своїй промові поклін совєтському астронавтові Владимірові Комарову, який згинув 24 квітня ц. р. при приземлюванні в Совєтському Союзі. Це одинока оприлюднена Совєтами жертва совєтської аеронавтики, бо за твердженням з різних авторитетних джерел — Совєти потерпіли багато таких людських жертв, що їх проте промовчали. Леонов запевняв, що совєтські астронавти будуть надалі здобувати космічні простори „у виконуванні доручень комуністичної партії" та, зокрема, заповів здобуття Місяця й інших плянет, але назагал всі промови на тій маніфестації та голоси совєтської преси з приводу 10-річчя „спутніка" дуже скромні. Вони підкреслюють тільки різницю, яка сталася протягом 10-тирічного розвитку астронавтики, коли - то перший „спутнік" важив тільки 184 фунти й обмежувався до окружування Землі, а тепер штучні сферичні кораблі важать тисячі фунтів і осідають на Місяці. Невдача лету Комарова сповільнила темп космічної програми. Так само в ЗДА прикладають тепер меншу вагу до справи здобуття Місяця. Бюджетова Комісія Сенату ухвалила найнижчий за ввесь час бюджет Краєвої Адміністрації Аеронавтики і Сферичного простору.

СЕРЕД КНИЖОК

„Авто-біографія" Софії Парфанович

Софія Парфанович. КАРУСЬ І МИ. Авто-біографія. Чікаґо, 1966. Накладом автора. 324 стор. Мистецьке оформлення обкладинки Оксани Мошинської. Ілюстрації Христі Головчак. Тираж 1 500 примірників. Друкарня Видавництва Миколи Денисюка. Передмова Романа Завадовича.

Відома добре читачам української книжки й визначна в українській літературі письменниця Софія Парфанович, авторка, м.і., спеціяльного літературного жанру — життя тварин і природи, видала останньо цікаву книжку, повість чи збірку оповідань, тим разом не про фавну, а таки про авто. Може на перший погляд непопулярна тема. Та, приглянувшися основніше, зрозуміємо, що в Америці, країні моторизації, де кожна майже сім'я має бодай одне авто, воно може теж стати предметом літературного сюжету. І саме це виконала наша авторка з повним успіхом, помистецьки. Як тварину, чи рослину, так і до деякої міри можна полюбити і, на погляд, бездушну автомашину, про яку дбає добрий власник, пізнає її механічні хиби, направляє їх, любить, немов щось живе. Як у старому краю господарі розказували собі про свої коні, так тут розказують собі про авта (стор. 78).

Також і наша письменниця розказує про своє авто, немов про свого друга, яким проїхала багато миль в Америці, відвідала багато цікавих місцевин, речей і явищ, ділилася з ним своїми спостереженнями і враженнями. Їдучи ним дорогою, чи вміщаючи його в ґаражі, розмовляла з ним немов із живою істотою. В одному з розділів описала авторка, „як народжується авто" (стор. 32 - 39), подаючи деталі автового „тіла", немов людського (бо шановна авторка лікарка), а також подала походження назви Каруся не від загально вживаного тут слова „кара" на означення авта, а від назви коня Карого, взятої з народної пісні Бойківщини, такої дорогої для неї вужчої батьківщини.

Наша авторка, як людина з т.зв. старого краю не займалася „драйвуванням" (кермуванням автом) від юности, як це дістся в цій країні, тому в своїм творі признається до різних, може й видуманих, а може й генералізованих „драйверських" промахів, що відбилися на її нервах, а ще більше на здоров'ї Каруся, яснобронзового Шевролета, якого, за словами одного з сусідів, „вона любить його немов пса або кота". Попри різні пригоди з автом, або т.зв. — аварії, що їх довелося авторці зазнати на шляхах нашої просторої країни і за них терпіти фізично, і морально, а ще більше страждати з приводу аварійних нещасть авта і також наслухатися дотепних, а нераз прикрих завваг на адресу „нездарної" автоводійки чи водія — жінки, (напр. не вміє змінити колесо, або вкрали джека тощо), авторка дає й погідні, веселі картини з життя автоводіїв, настроєна оптимістично й бере життя таким, яким воно є.

З життям Каруся С. Парфанович пов'язує багато моментів із побуту тутешніх горожан, які трактують життя погідно. Вона теж нав'язує до життя в рідному краю, розказуючи про нього тут народженим українського чи іншого національного походження і українській молоді, народженій у рідному краю або на чужині. Спогади про рідний край повні п'єтизму до нього, до його людей, до його традицій. Описи природи рідних сторін, як також і „Чарівної Діброви", яку авторка полюбила цілим серцем і душею, нав'язують до улюбленої авторкою тематики про життя тварин і рослин. Таку саму любов проявляє вона і до свого Каруся, тому старається удуховити і машину. Часто розмовляє з Карусем, розказує йому про свою заморську Батьківщину, про людей, що там залишилися, живих і померлих.

Карусь немов людина проходить різні життєві фази, старіється й умирає. Та смерти його вона не списує, тільки погідну старість, його останню дорогу: „Карусь опинився на галявині (біля дімка над озером) під деревами, обличчям до озера. Ми працювали біля нього: обсипали його землею. Підсипали її під колеса і працювали так довго, доки вони не зникнули під насипом. Так Карусь спинився на землі і став похожий на малий дімок. До дверей ми проклали по насипі східці. Потім ми вийняли керму і закопали її біля дімка. Це на те, щоб нікого не скортіло забрати віз і пробувати ним їхати, а, може ще як знущатися над ним"... Всередині авта влаштувала авторка музей іграшок — котячу оркестру. Під кінець тижня приїздила до нього, підливала посаджені в скриньках на даху квіти, писала на машині свої нові твори, розказувала Карусеві про свій рідний край. Та вкінці прийшла зима. „Сніг сипав з сірого неба, аж поки не вкрив Каруся і не зробив з нього велику „бабу". Карусь спав. Я вже не навідувалась до нього. Замість мене ще деякий час приходили білки й синя сойка, що забула відлетіти у вирій. Нарешті і їх прогнав мороз, і вони теж запали в зимовий сон."

Так попрощалася й розсталася авторка із своїм другом Карусем, що вірно служив їй до свого кінця. Софія Парфанович майстерно пов'язала життя автомашини із життям людей, тварин і рослин та поставила його немов нарівні з ними. Вона пристосувалася до тутешніх обставин життя, відмінних від тих що в рідному краю. Та, хоч „змоторизувалася", ні на хвилину не забула рідного краю. Цим оживила розповідь із тутешнім життям і звичаями, а порівняннями їх із старокрайовими продовжує питомим собі барвистим стилем і картинною мовою описувати рідний край, учить усіх нас, виходців ізвідти, любити своє рідне, пристосовуючися до нових життєвих обставин. Повість повчальна не тільки для молоді, але й для старших.

В. Лев

Розлогий роман

Кажуть, не завжди добра та книжка, яку тримаєш у руках, а, навпаки, добра та книжка, що сама тримає читача. Це останнє можна сказати про новий роман Зосима Дончука „І бачив я..."* — розлогий твір, що не відпускає від себе, аж поки не перечитаєш до кінцевої сторінки.

Вже дев'ята книжка Зосима Дончука вийшла в світ. Письменник видав три повісті („Гнат Кіндратович", „Море по коліна", „Ясновидець Гері") чотири романи („Прірва", „Перша любов", „Будинок 1313", „І бачив я...") та дві збірки оповідань („Чорні дні", „Через річку"). Літературна нива його врожайна! У письменника є про що і про кого сказати своє мистецьке слово. От і на цей раз — роман про Грицька Дубчака — сина українського села, який пробивається тернистим шляхом до вищих щаблів життя. Час дії приблизно з 1928 року до повоєнних років, тобто письменник веде головного героя через страхітливі й трагічні сцени примусової колективізації в Україні, через жахливий штучний голод, через чорну сталінську тиранію і криваву другу світову війну. Події — епохальні, і від письменника вимагається не абиякого хисту, щоб відтворити їх на мистецькій палітрі.

Треба сказати, що Зосим Дончук своїм новим широким романом принадно й звабливо бере за душу, бо радощі й болі головного героя Грицька Дубчака стають читачевими радощами й болями. Здібний Грицько Дубчак, який з великими труднощами здобуває вищу освіту, надривно сприймає жорстоку совєтську дійсність, однак не зневірюється, не падає в розпач, а запалюється нестримним бажанням боротьби за волю українського народу. Це особливо підсилює студент Юрко Черевко — ідейний українець, якого влада викидає з інституту.

Драматичне Дубчакове одруження з Дорою, студенткою жидівського походження, присяга в душі ніколи не бути зрадником і відступником української нації, вимушене зречення рідного батька, знівечена доля, обпльоване кохання, украдене щастя, нарешті, жорстокий трагізм війни — все це глибоко хвилює в Дончуковому романі „І бачив я..."

Можна сперечатися про психологічне вмотивування окремих вчинків і думок Грицька Дубчака, можна роздумувати над його „всепрощенням". Тим часом влучно схоплені деталі, спостережливість, вміння приглядатися до людей та звивистих ситуацій показує, що Зосим Дончук здобуває в письменстві лаври визначного повістяра!

Єдиною вадою і свіжого роману „І бачив я...", і попередніх Дончукових творів, коли розглядати їх з погляду вимог високої літературної вправности — це подекуди надмірна розтягненість, місцями — публіцистичність та нерідко — мовна кострубатість. Буває Дончукова публіцистичність межує з сухою протокольністю, хочби на зразок:

„Зріла, культурна нація всі злочини окупанта, як ось: нищення історичних пам'яток, культурних вартостей, музеїв, бібліотек, привласнювання природних скарбів — усе це записується у книзі боргів, яку колись як неоплачений вексель буде пред'явлено окупантові до сплати. Стережіться, кати й недолюдки, будьте справедливі!" (стор. 285).

А таких газетних висловів, навіть більше за це — цілих розділів у романі чимало, наприклад стор. 190-191 або стор. 201-203, хоч і ці розділи - відступи по-своєму цікаві.

Роман Зосима Дончука „І бачив я..." був би ще блискучіший, якби письменник, за плечима якого немалий літературний набуток, уважніше прополював свою мовну грядку. Тоді у творі не було б будяків з чужого городу, як одіяльце, бокал, ривок, біцепси, шикарний...; не псували б мовно - лексичного вигляду такі речення, як „недалеко той час, що (підкреслення тут і далі мої — М. Щ.) трапиться новий Наполіон, що вдарить по Росії із зовні"... (стор. 323); не повторювалося б, скажімо, слово „ошелешено" немало разів у той час, коли українська мова пребагата на синоніми: збентежено, приголомшено, спантеличено!.. „Рахиль ошелешено дивилася на Тетяну й з дива не могла очуняти" (стор. 214). До речі, слово „очуняти" означає — видужати, а тим часом автор мабуть мав на думці, що здивована Рахиль не розпізнала, не збагнула Тетяну.

Чогось дуже любить Зосим Дончуксим Дончук в реченнях з однородними словами вживати закінчення „тощо". Це ніби-то дрібниця, але яке може бути „тощо" в мистецькому творі? „Пилюга в повітрі вже танула, розпливалася, а суха солома, трава, листочки тощо неквапливо спадали додолу" (стор. 9). „Показувала старенькі реліквії, статуетки, перстені, зеркальця, посуд тощо (стор. 102). „Це були новісінькі піджаки, штани, сорочечки, ватянки, стрічки тощо (стор. 128)... Чи не краще вже замість „тощо" вжити три крапки?..

Однак, щоб там не було, а новий роман Зосима Дончука „І бачив я..." вийшов у світ (до речі, дуже розкішним виданням!), і можна сподіватися, що читач, який любить письменство, придбає до своєї книгозбірні ще одну цікаву і захоплюючу книгу.

Микола Щербак

* Зосим Дончук. „І бачив я..." Роман. Стор 324. Накладом автора. Філядельфія. 1967.

„Наш обов'язок допомагати Америці"

У 1965 р. на побажання Митрополита Кир Амврозія Сенишина при Українській Католицькій Семінарії ім. св. Йосафата у Вашинґтоні було створено Український Студійний Осередок, з метою поширення серед семінаристів знань про Україну, її історію, культуру, а також сприяння вивченню української мови, як необхідно-важливої для майбутніх священиків Української Католицької Церкви. Студійний Осередок очолив Президент Головної Ради Наукових Товариств ім. Шевченка у вільному світі, голова НТШ в Америці та професор Католицького Університету Америки у Вашинґтоні д-р Роман Смаль-Стоцький. Цього року з рамени Українського Студійного Осередку вийшла 16-сторінкова англомовна брошура, друкована у В-ві „Америка", — текст доповіді, що її виголосив проф. Р. Смаль-Стоцький до студентів-семінаристів.

Звертаючись до американської молоді українського походження, тут народженої, професор Р. Смаль-Стоцький зумів знайти дохідливі думки і переконливі слова, обговорюючи такі питання, як двомовність, знання історії Америки і України; важливість поширення культурного рівня і знань американських громадян у зв'язку з особливою, провідною ролею Америки в сучасному світі. Врешті, доповідач звернув увагу молодим семінаристам, кандидатам на священиків, що й Папа Римський вже не раз висловлював побажання, щоб священики говорили рідною мовою народу і Церкви, як колись Апостоли Христа вивчали різні мови, щоб проповідувати серед народів Христове вчення. Крім того, професор Р. Смаль - Стоцький вказав на комуністичну загрозу вільному світові і взагалі Християнізмові, на комуністичну змову, інспіровану Москвою, яка також заповзялася нищити українську мову і культуру. Передова роля ЗДА в світі накладає на американських громадян нові, важливі, може й особливі обов'язки — зростати в духовій і культурній площині. Нова Америка відкидає теорію „мелтінґ пат-у", бо політикою сучасного американського уряду, як до речі, і канадійського, є політика порозуміння між людьми, між народами, між віровизнаннями. Перебільшена „американізація" не приносить користи Америці, звужує і збіднює — з затратою знання національних мов та національних культур — Америку; зрештою, занглійщення зовсім не означає замериканізування.

Передмову до видання „Наш обов'язок допомагати Америці" написав ректор Семінарії, Впр. о. Константин Бердар, підкреслюючи значення тієї важливої промови та звертаючи слушну, увагу на те, що не лише проти матеріяльної убогости треба боротись, а й проти убогости духової.

Видання ілюстроване світлинами з Катедри Непорочного Зачаття у Філядельфії та Української Католицької Семінарії св. Йосафата у Вашинґтоні. Видання це треба рекомендувати кожному українцеві в Америці, який справді хотів би допомогти цій великій країні, не забуваючи про те, якого він „роду і плоду". **(Л. П.)**

Новий літературний довідник

Д-р Богдан Романенчук: „Азбуковник", коротка енциклопедія української літератури, том І. В-во „Київ", Філядельфія 1966 р.

Після української й англомовної „Енциклопедії українознавства" (ЕУ 2 — вже в другому виданні), після „Малої Енциклопедії" проф. Є. Онацького в Арґентині, — починає появлятися на еміґрації третя українська енциклопедія, присвячена виключно літературі. Її видавець, — д-р Богдан Романенчук, довголітній редактор і видавець літературного журналу „Київ", що його випускав продовж 15-ти років, переборюючи несамовиті грошові труднощі, спричинені нашим нечитальництвом, — наскрізь компетентна людина для такої праці ще й завдяки студіям української мови й літератури на львівському університеті. Треба подивляти його відвагу, що, не зважаючи на важкий досвід, береться за таку відповідальну роботу. Та наш подив йому не допоможе, тому й для його, й нашої власної користи, — нам слід запастися в усі зошити „Азбуковника" — так бо зветься нова енциклопедія, — щоб таку цінну річ мати в цілості в бібліотеці.

Ціль „Азбуковника", як її визначує сам упорядник: „Служити допоміжним засобом до першої й загальної орієнтації в українській літературі..." — отож це початки й уведення нашої молоді в справжню українську літературу, — таку збіднену, знекровлену й викривлену московським режимом в УССР.

Попри основні відомості з літератури, кожна, навіть освічена й культурна людина, знайде там для себе цікаві й не завжди та всім відомі, слова, поняття, напрямки, тощо, — про які доводиться читати чи говорити між своїми, а то й між чужими... Ось наприклад так часто тепер сперечаємося про поняття „чистого" мистецтва, про „абстрактну" поезію, про „аванґардні" групи, про „аґітки" в літературі, чи в малярстві, або в іншій ділянці культури, або ж про „авторські права", про „академізм" у мистецтві й т. д. й т. п. І хоч ми інколи й сиплемо цими словами - поняттями, то не завжди вміємо точно з'ясувати, що вони визначають. Маючи в руках „Азбуковник" — вистачить заглянути під відповідну букву, — й зразу ж маємо й вияснення слова й обставин, при яких воно виникло, та які напрямки, способи, чи особи або групи, цим словом названі.

Метода подавання матеріялу д-ра Романенчука наскрізь модерна, навіть при постатях, чи напрямних давнішої літератури, він не бере штампованих характеристик із колишніх підручників, але намагається їх подати з сьогоднішнього, критичного, погляду. Як приклад такого правильного й самостійного характеризування літературних явищ, із урахуванням потреб і смаків доби, оточення, духової атмосфери, тощо, можна навести оцінку творчости поетки Христі Алчевської, що жила й творила напереломі 19-го й 20-го століть:

„Хоча перша збірка А(лчевської) позначена всіми рисами початківства, до того ще й недостатнім знанням рідної мови, що значно обнижує її вартість, проте вона не така вже мистецьки маловартісна, як її критики з антимодерністичних позицій представили, засуджуючи модерністичні тенденції, які поетка в збірці досить виразно виявила. Вона прагнула краси, якій тоді поклонялися всі поети-модерністи і шукала краси й гармонії в природі, а Франко в природі бачив тільки „жорстоку боротьбу за існування", а не красу, тому й оцінив її поетичні прагнення до краси й гармонії негативно... оскільки це були для нього, як і для інших критиків-народників вияви чи прагнення мистецтва для мистецтва".

Такий перегляд літературних характеристик наших давніших дослідників видається нам незвичайно корисний, зокрема для молодшого покоління письменників і науковців, які й так мають досить причин дивитися на українську культуру, як на щось „застаріле", „неактуальне", „нижче". Про це бо теж постаралися росіяни, які хмарами обсіли університетські катедри так у нас, в Україні, як і тут на Заході, по всіляких факультетах „Східної Европи", де вони домінуючу ролю відводять „передовій" московській літературі.

То ж пригадуємо: „Азбуковник" треба замовити й комплектувати для всіх наших приватних, шкільних, читальняних і церковних книгозбірень!

Софія Наумович

НОВІ КНИЖКИ

ПОЕЗІЯ

Франсуа Війон. МАЛИЙ ЗАПОВІТ. Переклад, примітки і післяслово Святослава Гординського. Видавництво „Сучасність", 1967. Форм.: 223 x 153 мм. Стор. 16.

LA NOUVELLE VAGUE LITTERAIRE EN UKRAINE. Textes recueillis et presentes par Myroslawa Maslow. Editions P.I.U.F. Paris, 1967. Form.: 210 x 135 mm. Pp. 255 + 1 np.

ПРОЗА

Нестор Ріпецький. Р 33. Оповідання. Накладом Видавництва „Гомін України". Торонто, 1967. Форм.: 216 x 145 мм. Стор. 233 + 1 нп. (Бібліотека Видавництва „Гомін України", ч. 32. Мистецьке оформлення і портрет автора: Володимир Ласовський.)

Ірена Винницька. КАМ'ЯНА СОКИРА. Друге виправлене і доповнене видання. Бібліотека „Самопомочі" для молоді. Ч. 1. Видання „Самопомочі". Ню Йорк, 1967. Формат: 205 x 140 мм. Стор. 71 + 1 нп. (Ілюстрації Петра Андрусіва. Переднє слово д-ра Ярослава Пастернака.)

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

Богдан Кравців. П'ЯТИЙ З'ЇЗД ПИСЬМЕННИКІВ УКРАЇНИ. (Відбитка з журнала „Сучасність" ч. 3 і 4, 1967). Мюнхен, 1967. Форм.: 205 x 140 мм. Стор 30 + 2 нп.

ІСТОРІЯ

ВЕЛИКА УКРАЇНСЬКА РЕВОЛЮЦІЯ (Матеріяли до історії відновлення української державности). Календар историчних подій за лютий 1917 року - березень 1918 року. Упорядкував проф. д-р Яків Зозуля. Друге видання. Українська Вільна Академія Наук у США, Нью-Йорк, 1967. Формат: 235 x 157. Стор. 112.

Сергій Мазлах і Василь Шахрай. ДО ХВИЛІ. ЩО ДІЄТЬСЯ НА УКРАЇНІ І З УКРАЇНОЮ. Друге видання. Суспільно-Політична Бібліотека ч. XIX. Видавництво ПРОЛОГ 1967. Нью-Йорк. Формат: 165-120 мм. Стор. 303 + 1 нп.

Theophil Hornykiewicz. EREIGNESSE IN DER UKRAINE 1914-1922. DEREN BEDEUTUNG UND HISTORISCHE HINTERGRUENDE. Von... Band II. Publikationen des W. K. Lypynsky Ost-Europaeischen Forschungs-Instituts in Philadelphia, Pa. USA. Serie I-IV. Band II. Philadelphia. 1967. Form.: 245 x 175 mm. Pp. XLVIII + 484.

Zenovia Masijchuk. UKRAINIAN WOMEN IN THE STRUGGLE FOR FREEDOM - LES FEMMES UKRAINIENNES DANS LA LUTTE POUR LA LIBERTE. Women's Association of Canadian League for the Liberation of Ukraine. Toronto, 1967. Size: 216 x 120 mm. Pp. 16 + 16.

РЕЛІГІЯ

Володимир Янів. КАРДИНАЛ ЙОСИФ СЛІПИЙ. (Біографічний нарис. Бібліографія праць.) Відбитка зі збірника „Релігія в житті українського народу", виданого в „Записках НТШ", т. 181. Мюнхен - Рим - Париж, 1966. Формат: 240 x 170 мм. Стор. 4 нп. + XV-XXXII.

Володимир Янів. РЕЛІГІЙНІСТЬ УКРАЇНЦЯ З ЕТНОПСИХОЛОГІЧНОГО ПОГЛЯДУ. Відбитка зі збірника „Релігія в житті українського народу", виданого в „Записках НТШ", т. 181. Мюнхен - Рим - Париж, 1966. Формат: 240 x 170 мм. Стор. 179-203.

МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО

НОТАТКИ З МИСТЕЦТВА. (Зошит) 6. Липень 1967 року. Об'єднання Мистців Українців в Америці. Відділ у Філядельфії. Формат: 280 x 215 мм. Стор. 71 + 1 нп.

Володимир Попович. МИХАЙЛО ПАРАЩУК (1878-1963). Накладом Відділу ОМУА у Філядельфії. 1967. Формат: 280 x 215 мм. Стор. 14 + 2 нп. (Відбитка з журналу „Нотатки з мистецтва, ч. 6, липень 1967.)

ЗБІРНИКИ

Об'єднання Демократичної Української Молоді США і Канади. АЛЬМАНАХ-ЗБІРНИК ОДУМ-у 1950-1965. Видавництво „Молода Україна". Торонто - Чікаґо - Нью Йорк .1967). Формат: 283 x 223 мм. Стор. 228. (Альманах-Збірник зредаґували: Мар'ян Дальний, Олексій Коновал, Євген Федоренко. Обкладинка роботи Олексія Пошиваника.)

ПАМ'ЯТАЙТЕ ПРО ЛИСТОПАД! ПАМ'ЯТАЙТЕ ПРО СВІТОВИЙ КОНГРЕС ВІЛЬНИХ УКРАЇНЦІВ!

ВИТАДНІ НЕЗНАЙОМІ — П-ВО ТУРЯНСЬКІ

(Репортаж)

Якщо дивитися з великої вітальні, обставленої бездоганними меблями і оздобленої картинами давніх італійськихських мистців, на світлий будинок навпроти, то часто можна побачити, як у своєму високому апартаменті дружина покійного президента Джана Ф. Кеннеді збирає з обслугою дітей до школи, випроваджає їх щоранку, як зразкова, дбайлива мати...

Де ми, в якому помешканні? Це відома в Ню Йорку 5-та Авеня біля Центрального Парку, ще цілком зеленого у вересні. Тут на 8-му поверсі живе панство Турянські, одні з дуже небагатьох українців, які віддавна поселились на цій елегантній авеню. Пані Сабіна з дому Левицька і пан Михайло Турянський мало відомі українській громаді, хоча небагато є українських родин в Америці, що зробили нашій громаді і нашій справі стільки великих послуг, як ця.

Незвичайна доля у, здавалося б, звичайних людей. Обоє з Тисьменниці, Товмацького повіту. Там у родині кушнірів з діда-прадіда, що виводила родовід з козацького роду часів гетьмана Б. Хмельницького, у 1893 р. народився син Михайло. Там ходив до школи, як і тоді ще дуже молоденька його майбутня суджена. Але на 15 році життя збунтувався юнак і вирішив назавжди покинути кушнірство. У Ню Йорку жив тоді його брат, і юнак Михайло в 1909 році помандрував німецьким кораблем „Преторісю" через безмежний океан. За кілька днів перед тим, іншим кораблем, поплила в мандрівку до родини в Америці дівчинка Сабіна. Там, вірніше ж тут, у Ню Йорку, кожен жив своїм життям, навчанням, працею. Михайло Турянський заледве встиг ступити на беріг, як уже працював... таки в майстерні по виробу хутер! „Перші два тижні — безкоштовно, потім за скромну платню по 60 годин тижнево, а від 1912 року — від 8 ранку до 6 вечора, лише в суботу до 5-ої"... — розповідає господар. Та незабаром він дістав працю на фабриці, де був найкраще оплачуваним працівником, став викроювачем, що вимагало точного ока, знань і вправи. А в 1917 році, 14 жовтня отець Підгорецький звінчав молодих у церкві св. Юра, поблагословивши молоде панство Турянських. „Я навіть не знала, скільки мій муж заробляє, — згадує пані Сабіна на порозі свого золотого родинного ювілею. — Знала, що працює і знала, що любила його і... люблю". Маючи найбільший скарб — добру господиню-дружину, Михайло Турянський вже через два роки відкрив власну кушнірську майстерню. Вдумайтесь у цю цифру: 31 рік він провадив свій варстат, мав зв'язки з найбільшими американськими фірмами, витримував конкуренцію, найбільш совісною працею дійшов від юнака з кількома центами в кишені до заможного стану. Не можна не згадати і про дві першості в цій родині. П-ні Сабіна перед заміжжям працювала і вчилась у вечірній школі, закінчила „бизнес адміністрейшен" і, здається, була першою українкою - фахівцем у ЗДА в цій ділянці, чудово опанувала стенографію-скоропис, працювала в адвоката, допомогла мужеві налагодити книговедення у фірмі „Михайло Турянський" на 7-ій Авеню. Та, вийшовши заміж, вона всеціло віддалась родині, родинним справам, вихованню сина. І їхній син Володимир одним із найперших українців здобув тут вищу технічну освіту, працює інженером. До речі, скоро по війні, як капітан американської армії, інж. Вол. Турянський був військовим губернатором у Австрії. Скромні люди не бажають розповідати, скільки він врятував українців від московсько - большевицької неволі, але свідчить про те ось хоча б чудовий великий рушник, вишитий українками в Австрії в подяку своєму рятівникові...

До 1950 р. провадив Михайло Турянський власну фірму. Родина жила на Лонг Айленді, потім в особняку (що на світлині здається мрією або казкою) по сусідству з Ню Йорком. Син завівсь власною родиною, і п-во Турянські переїхали в 1958 р. сюди, на 5-ту Авеню, в апартмент над парком, в якому відчувається дбайлива рука господині-українки. Це досить великий апартмент, однак уже немає місця на стінах для давньої пристрасти Михайла Турянського — дорогих образів-картин. Між італійськими майстрами є, наприклад, картина, що їй минуло 300 років... Англійські, французькі відомі мистці... і великий образ О. Климка: площа, оперний театр у Львові...

Та ще більше скарбів — не тут. В далекій Тисьменниці є й до нині гарний будинок — його допомагали будувати п-во Турянські з Ню Йорку — кол. Український Народний Дім. Хто побуває в Музеї у Стемфорді, напевно зверне увагу на давні ікони, старовинну бандуру, прегарний довгий рушник-самоцвіт... то все подарунки цієї родини, як і великий образ у школі св. Юра, яку п-во Турянські допомагали будувати для наших дітей. Прохаю дозволу переглянути кілька листів, дбайливо складених у течки. Бачу листа-подяку від Впр. о. Л. Гузара за подарунок на церкву, листа з Семінарії, від Їх Ексцеленції Кир Йосифа Шмондюка, листа від управителя української церкви в Маямі на Флориді, листи від НТШ, від різних американських товариств... Однак, господар пишається не цим, а чим іншим: п. Михайло Турянський вже майже 50 років є активним членом УНСоюзу, членом УРС, Українського Інституту Америки... До цього дому приходить українська вільна преса... „Ось про це, коли бажаєте, напишіть", — прохає господар і я, зважаючи на його перевтомлене серце, мушу погоджуватись. І все ж таки читачам напевно цікаво більше довідатися б про допомогу від цієї родини нашій громаді. Можу лише сказати, що йдеться про тисячі і тисячі долярів.

Що незвичайно приємно вражає, так це зразкова гармонія цього подружжя, їхня особлива скромність і прегарна українська мова. А п-во Турянські живуть в Америці з 1909 року! Для них англійська мова — це друга рідна мова, та хоча самі майже дітьми прибули до Америки (а мила пані Сабіна таки дитиною) — і сина вчили української, і самі, ставши шанованими американськими громадянами — незвичайно трудолюбним життям по-справжньому вшанували і вшановують українську Україну, Українську Справу.

Цього разу я щиро шкодую, що не зміг одержати від п-ва Турянських їхньої спільної світлини. Та 14-го жовтня, в 50-річчя їхнього шлюбу, разом і багатьма друзями цієї зразкової родини безперечно згадаю приємне, молоде на свій вік, позначене слідами великої довгої праці обличчя господаря, і позначене природньою красою та красою душі обличчя Пані Сабіни.

(лп)

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УНСОЮЗУ!

Участь СФУЖО в Міжнародному Конґресі

Конґрес Міжнародного Жіночого Союзу, що почався 1-го серпня у Вімбледоні, коло Лондону в Англії, закрив свої наради 10-го серпня.

Пані Олена Процюк, референтка Зв'язків Світовою Федерації Українських Жіночих Організацій репрезентувала Організацію СФУЖО на цьому Конґресі. СФУЖО продовжує приязні відносини з Міжнародним Жіночим Союзом, що почалися ще у 1920 році.

На Конґрес прибули представники 36 народів, поверх 200 осіб. Об'єднані Нації, І.Л.О. і УНЕСКО вислали своїх доповідачів і спостерігачів.

Пані О.С. Процюк була поміщена у реєстраційних списках Конґресу як делеґатка України, викликана до презентації на відкритті Конґресу та преставлена Її Княжній Александрі і почесній президії Конґресу як українська делеґатка. До слова була викликувана як „Україна".

Пані Процюк брала активну участь у працях Комісій та пленуму, де вона зложила звіт з діяльности СФУЖО за ост. 3 роки і мала вплив на деякі зезолюції, які вона мотивувала прикладами з життя української жінки в Україні ,або на чужині. Нав'язала теж приязні контакти з іншими делеґаціями, европейськими, африканськими й азійськими.

По Конґресі М.Ж.С. п-ні Процюк на запрошення Об'єднання Жінок Великої Британії прибула на Зустріч з членами тієї організації та громадянством в домівці СУБ, де виголосила 30-хвилинну доповідь на тему зв'язків СФУЖО, відтак відвідала Централю СУБ та її приміщення і познайомила з різними відділами праці СУБ. Другого дня відвідала табір „Тарасівку" к. Лондону, в якому перебувало тоді 600 дітей і молоді та від'їхала до Сотінґгему, де відвідала Відділ ОЖ-ВБ та Музей Визвольної Боротьби України.

Пресова Референтура СФУЖО

Рідкий концерт у Філядельфії

Філядельфія. (в). — У неділю 15 жовтня, в залі „Етікал Сосайті", о год. 7 веч., відбудеться заходом Літературно - Мистецького Клюбу авторський концерт пісень Антона Рудницького у виконанні сопрано Євгенії Василенко, з композитором при фортепіяні. Авторський концерт з творів Антона Рудницького, одного з найбільш „плодючих" і ріжноманітних сучасних українських композиторів, були влаштовані американськими музичними організаціями чи мистецькими установами, у Вашинґтоні („Філіпс Ґалері"), у Філядельфії („Академі оф Вокал Артс"), заходом Л. М. Клюбу в Дітройті та заходами самого композитора в Ню Йорку в Карнеґі Гол. Тепер цей відомий український композитор, диригент, піяніст, педагог і музиколог уперше представив публіці, у формі цілого концерту, частину своєї сольово-вокальної творчости, яка в його дорібку становить важливу ділянку. У згаданому концерті будуть виконані чотири циклі пісень, разом 18 пісень, а саме: „Пісні любови", „Китайська флейта", „Пісні про поневолену Україну" та „Літній день". Ці твори охоплюють майже сороклітній етап творчости композитора, від першого згаданого циклю пісень з 1922 р., до останнього, з 1963 р., який виконуватиметься вперше.

НЕ БУВ В УПА

П. Богдан Федорак із Дітройту просить спростувати вістку, що появилась в інформаційній статті „Створено вже 32 місцеві Комітети в ЗДА для святкування 25-річчя УПА", „Свобода" з 5 жовтня ц. р., що він був в редакції місцевої газети „Дітройт Нюз" з інформаціями про УПА в характері „бійця УПА". П. Богдан Федорак заявляє, що в часі творення і діяння УПА він буз ще замолодий, щоб туди належати; та не хоче, щоб хтось подумав, що підшивається під незаслужене ім'я.

Український Літературно Мистецький Клюб
Ню Йорк 149-2 ave.

● З Літературно-мистецького Клюбу в Ню Йорку повідомляють, що в п'ятницю 13 жовтня ц р. відбудеться там Авторський вечір Людмили Івченко. Вступне слово виголосить проф. Григорій Костюк. Читатимуть Авторка і артист Степан Крижанівський. Початок о год. 8 веч.

Канонічна візитація й інсталяція нового Душпастиря на Півночі Бруклину

Бруклин, Н. Й. — У неділю 22 жовтня парохіяни української католицької Церкви св. Духа матимуть подвійне свято: до них завітає з Канонічною Візитацією Кир Йосиф із Стемфорду, і в часі ранішньої співаної Служби Божої проведе урочистість інсталяції нового пароха, впр. о. Николая Вояковського. Тростисти і Церковний Комітет готуються гідно зустріти свого улюбленого Єпископа Стемфордського, що стільки уваги приділяє українській громаді при Церкві св. Духа, і замітній події в житті парохіян — приходові нового Отця, колишнього Усусуса, священика-патріота Впр. Николая Ваяковського. З нагоди Канонічної Візитації Кир Йосифа, відбудеться тієї ж неділі, по полудні, у великій залі Української Католицької Школи при Церкві св. Духа, в присутності Високопреосвященного Кир Йосифа, торжественний бенкет, сполучений з інсталяцією нового Отця Пароха. Як сказано в повідомленні, увесь прибуток з цього бенкету буде переданий на сплату боргу за будинок школи. Парохіяни далі провадять збірку фондів на придбання автобусу для довозу дітей до школи з дальших районів.

Н. Н.

У НЕДІЛЮ ЗАКІНЧИЛАСЬ ПЕРША ВИСТАВКА ТВОРЧОСТИ МОЛОДІ

Ню Йорк. — Майже 50 осіб — дітей і молоді — з метрополітального міста й околичних міст взяли участь в організованій 64-тим Відділом Союзу Українок Америки першій Виставці творчости молоді, в залі УНДому на 2-ій авеню, що тривала один тиждень. На стінах і столах великої світлиці було виставлено понад 200 експонатів: малюнків, вишивок, ліплення-кераміки, інкрустацій, писанок, мозаїк, навіть театральних макетів і ляльок для лялькового театру. Виставка, яку відвідали близько 500 глядачів, у тому й шкільні діти, показала, що між українськими дітьми й молоддю є велике зацікавлення мистецтвом у різних його проявах та що між молодим поколінням підростають справжні таланти. До цієї виставки ще повернемось.

У ЗВІЛЬНЕНІЙ МОСКВІ

(Закінчення зі ст. 2-ої)

шли на думку слова, які чув у Кремлі. — „Нещасна наша країна, — думав він. — Чужинці правлять нами — грузин, жид, вірменин, український мужик. А всі вони промовляють від імени Кутузова, Суворова, Пушкіна!"

Жілін не був певен, чи він промовив ті слова вголос, чи лише подумав таке.

— Миколо, чого ти наче кривишся від мене, чого мовчиш? Боїшся мене? Я кину все, вернуся на село. В мене кров не лише русского мужика, але й татарських ханів. Якщо колись побачиш моє прізвище у кутку твого часопису з чорною обвідкою, не дивуйся. Не бійся, що говорю з тобою так щиро. Вони можуть заслати мене на далеку північ за це. Мені вже все одно. Чи знаєш ти, хто працює, щоб наша економіка не заломилася? Не знаєш або не хочеш сказати. То я тобі скажу: п'ятдесят мільйонів каторжників. Завдяки їм я можу писати поезії.

Вони розпрощалися. Жілін дивився на свого друга з жалем, як на небезпечно хвору людину, від якої можуть набратися недуги всі його друзі.

* На Херсонщині з наказу царя Миколи I засновано було жидівські хліборобські колонії.

(Кінець)

МОЛОДЬ ТОРОНТА ВІДЗНАЧИЛА ДВІ ЮВІЛЕЙНІ РІЧНИЦІ

Торонто. — Тижневик „Поступ" з 1-го жовтня повідомив про день Української молоді в Торонті, заходами молодечих організацій в Торонті: Пласту, СУМ-у, МУНО, ОДУМ-у і СУМК-у. На оселі „Пластова Січ" у Ґрефтоні відбувся в неділю 24 вересня ц р. „День Української Молоді", для відзначення 50-річчя Української Революції і 25-річчя УПА. До програми входили: Богослуження обох віровизнань, святкове відкриття з дефілядою, спортові змагання і велика ватра.

ЯЙЦЕ, ЩО МАЄ 500 РОКІВ

Це яйце неіснуючого вже велиханського птаха-слона знайдено на Мадаґаскарі і його вік оцінюється на понад 500 років. Воно 250 разів більше від курячого, а знаки на ньому походять від земних квасів та від овечої крови, якою його обливали тубильці „на щастя". Впродовж жовтня це яйце буде на виставці в музеї Крайового Географічного Т - ва в Вашинґтоні.

В АМЕРИЦІ И У СВІТІ

ЕМЕРИТОВАНИЙ ГЕНЕРАЛ ДЖЕЙМС ҐЕЙВІН ЗАПЕВНЯВ в інтерв'ю з представником „Нюзвіку", що найкращим республіканським противником президента Джансона у виборах в наступному році буде нюйоркський губернатор Нелсон Рокефеллер. Ґейвін, який висловився проти бомбардування Північного В'єтнаму та проти теперішньої воєнної стратеґії у В'єтнамі, переконаний, що ані кол. віце - президент Ричард Ніксон, ані каліфорнійський губернатор Роналд Ріґен не мають шансів, щоб їх призначили на передвиборчій республіканській конвенції. Ґейвін признався, що він і колишній головний командант війська ЗДА у Кореї Метю Риджвей відрадили президентові Айзенгаверові інтервеньювати у В'єтнамі по стороні Франції і що це виявилось добром для Америки, яка тоді оминула війну.

ІНДІЙСЬКИЙ ПРЕМ'ЄР ІНДІРА ҐАНДІ ВИЇХАЛА ДО МОСКВИ, де мала чотиригодинну розмову з совєтським прем'єром Алексеєм Косиґіним, а після того до Варшави. Вона задумала відвідати комуністичні держави в Европі — ще й Болґарію, Румунію і Юґославію. Тією подорожжю Індія хоче підкреслити свій „невтральний" характер. Вона дістає зброю однаково від ЗДА, як від СССР

ПО ДОРОЗІ В СВІТ

(Закінчення зі ст. 2-ої)

кий, проф. Роман Рубінґер, молода скрипачка Слава Сосенко, тепер письменниця Острукова, що живе в Філядельфії, Іван Зубенко і інші. Всі хористи були у вечірніх одягах, диригент у фраку, перепоясаний широкою синьожовтою биндою, елеґантний і спокійний, як звичайно. Завіса пішла вгору. Понеслися звуки увертюри, — помах палички диригента, і зіспіваний хор почав свою партію, потім вступили солісти. Співали дуже добре. Солодко-ніжно нісся голос Софії Ковбузової, відтворюючи гірку долю турецької бранки Роксоляни. Незабаром після концерту, в розквіті свого таланту вона померла. Роксоляна зійшла з репертуару. Кілька років пізніше її повторено, бо появилася нова солістка Туся Гіссовська, що мала гарний голос. Як і перший раз, концерт випав знаменито, а солістці не щадили похвал. Але незабаром після коцерту і вона нагло померла в молодому віці. Від того часу Роксоляни вже не співали.

Свою участь у хорі „Боян" завжди з приємністю згадую. А зокрема згадую той ентузіязм, з яким усі хористи ставилися до всіх своїх обов'язків. Сніг чи дощ, холод чи вітер — не були перешкодою. На проби прибували всі точно, не „бюїками" чи „крейслерами", а пішки по розхлябаній дорозі, і верталися додому в темну ніч. Не було й мови, щоб хтось злегковажив собі і не прийшов на пробу.

Те саме було і в Театральному Гуртку, що його провадив режисер Олекса Скалозуб. Була пошана до праці запал, охота і — були гарні висліди. Репертуар театру був побутовий і західньоевропейський, а виконання завжди стояло на мистецькій висоті. У великій мірі треба було завдячувати це режисерові, його талантові, знанню і вмінню з'єднувати людей.

Коли згадую про театр, то не можу поминути мовчанкою люблену всіми бл. п. Олену Хоміцьку, матір знаної письменниці Ярослави Острук, нашу театральну „мамуню", артистку з Божої ласки, обдаровану великим талантом. Вона могла б бути визначною акторкою, але у невідрадних обставинах не мав змоги її талант розцвісти і виявити себе у повній силі так, як і багато інших загублених талантів.

Довгі роки працювала Олена Хоміцька в театрі, виконуючи ролі матерів, тіток, бабусь. Вічно молода духом була вона для нас щирим дорадником і опікуном. Хоч мала нагоду виїхати, лишилася в Коломиї і спочила там навіки. Серед тих, що її знали, залишиться назавжди пам'ять про ідейну, талановиту і доброго серця людину.

Як сказано вище, управа Філії Союзу Українок не надто цікавилася „Жіночою Долею", що завдяки зв'язкам і солідній праці стала поважним і самовистачальним тижневиком. Щораз більше було голосів за те, щоб передати видавництво редакторці Олені Кисілевській на власність, що й сталося рішенням загальних зборів 1929 року. Після двох років праці в редакції „Жіночої Долі", я виїхала на фахові студії. Моє місце зайняла Ірина Вільде. Прихід большевиків у 1939 році поклав кінець журналові.

Моя дорога в світ простелилася горами і долинами. Рвали її бомби і шрапнелі, воєнна хуртовина замітала сліди. Та думка вперто вертається в минуле, виловлює з нього те, що було гарне, вартісне, чого не заглушить з душі ні запаморочливий темп американського життя, ні глибини океанів, ні безмежна віддаль від рідного краю.

(Кінець)

ВІДБУВСЯ ШОСТИЙ СОБОР УПЦ В ЗДА

(Закінчення зі стор. 1-ої)

їна нашого поселення повинна мати одну Українську Православну Церкву з одним Зверхником. Остаточна ціль православної громади —це одна Українська Православна Церква поза Батьківщиною. Собор вибрав цю Комісію в складі: оо. протопр. Ф. Білецький, І. Гундяк, А. Селепина, прот. С. Біляк, д-р М. Данилюк, п. К. Варварів, п. Л. Івченко.

Резолюційна Комісія Собору, що працювала під керівництвом о. протопр. А. Селепини, виробила понад п'ятдесят проєктів-точок для самих резолюцій та окремих постанов. Усі основні резолюції були прийняті одноголосно. Сюди входили вже згадані справи, а також відношення УПЦ до стану в Україні, в якому засуджено переслідування Церкви, діячів культури, нищення пам'яток і т. д. Також вияснено своє ставлення до СКВУ та окремою резолюцією вітається ідею скликання СКВУ, хоч і висловлено застереження щодо форми і змісту офіційної участи представників Церкви в Конґресі. Участь узалежниться від дальшої підготовчої роботи Конґресу і вирішиться Проводом Церкви у відповідний час. Серед постанов також устійнено прихильне ставлення Церкви до руху релігійної толеранції і взаємозрозуміння, яке зараз розвивається у вільному світі. Відрадним явищем на Соборі була відсутність релігійної нетолерантности, яка іноді пробивається в українському житті. Учасники Собору виявили максимум зрілости, релігійної і національної, бо на Соборі ніякі дразливі питання не дискутувалися і ніяких постанов проти неправославних українських Церков або таких, що заторкали б їх почуття — не було.

Номінаційна Комісія, що працювала під головуванням о. митр. прот. І. Данилевича, предложила Соборові свої пропозиції і вони всі були прийняті одноголосно. Головою Консисторії УПЦ вибрано Архиєпископа Мстислава спонтанним вставанням з місць і відспіванням святочного „Іспала еті деспота", яке започаткував сам Митрополит Іоан. До органів Церкви обрано такі листи:

Рада Митрополії: від духівництва — отці протопр. Ф. Білецький, А. Селепина, І. Гундяк, митр. прот. І. Данилевич, Т. Форостій, С. Біляк і прот. А. Бек. Від світських: п. Л. Івченко, Й. Підгурський, проф. В. Завітневич, д-р М. Данилюк, І. Леський, К. Варварів, В. Лучкань. Заступники членів Ради: оо. прот. Б. Желехівський, М. Земляченко, Ф. Лаврик, В. Дяків, Ю. Гнатко, та пп. С. Габель, І. Новаківський і В. Никитюк.

Контрольна Комісія: оо митр. прот. О. Мицик, прот. М. Пахолок, пп. В. Пип'юк, В. Сосонка, В. Кулій. Заступники: о. Н. Коваль, п. В. Безсоннів.

До Церковного Суду ввійшли: оо. протопр. Ф. Кульчинський, митр. прот. В. Олійник, прот. М. Ярош та пп. Ю. Олесницький, І. Вайда. Заступники: о. прот. Л. Опока та п. М. Миколенко.

Після закінчення ділових нарад, 7-го жовтня, відбувся святочний бенкет з нагоди успішного закінчення Собору та з особливим присвяченням 80-літнього ювілею Митрополита Іоана і 25-літнього ювілею Архипастирського служіння Архиєпископа Мстислава. Святочну промову виголосив Архиєпископ Мстислав і такою ж святочною та зворушливою промовою відповідав Митрополит Іоан. Було ряд усних привітів, що вітали ювілятів, хоч і неможливим було всіх покликати до слова. Головний предсідник УНСоюзу, п. Й. Лисогір, вітав делеґатів Собору в часі його сесії, а на бенкеті вітав ювілятів гол. радний УНСоюзу, д-р М. Данилюк, який був тостмайстром бенкету. Серед привітів також були виступи головних предсідників: від УРСоюзу — п. А. Батюк та від УНПомочі — п. Вол. Мазур. Обдарували ювілятів представники УПЛіґи, а зокрема Комітет вшанування 25-ліття єпископства Арх. Мстислава. На ювілей Архиєпископа прибуло десятки письмових привітів, а серед них від: Митрополита Ніканора, Єпископа Бориса, що писав в імені занедужавшого Митрополита Іларіона, Архиєпископа Михаїла, Єпископа Доната з Австралії і Нової Зеляндії, багатьох священиків з усіх кінців світу. Були також привіти від: Білого Дому за підписом спеціяльного асистента президента Джансона, багатьох сенаторів, а серед них Р. Кеннеді, Дірксена, Джевітса і т.д., губернаторів стейтів Ню Джерзі та Огайо, численних конґресменів. З української громади у вільному світі — від УВАН, НТШ, Пласту, СУА, ОДВУ, ООЧСУ, студентських, молодечих та професійних товариств, УККА, европейських установ і т. д.

Собор завершила урочиста Служба Божа 8-го жовтня, яку відправили Митрополит Іоан в асисті єпископів та кількох десятків священиків. Ряд священиків одержали підвищення у своїх титулах в часі Служби. Трьох студентів Колеґії Св. Андрея було посвячено в іподияконів. Нововибрані члени Ради Митрополії, Контрольної Комісії та Церковного Суду склали святочну присягу, яку перевів Митрополит, а завершено Собор величавим Молебеном. Під час Служби Божої і Молебня чудово співав хор церкви Св. Володимира під керівництвом відомого композитора Григорія Китастого, який недавно обняв становище диригента у цій церкві в Клівленді, співпрацюючи рівночасно з Капелею Бандуристів у недалекому Дітройті, з якою, після років перерви, знову нав'язав мистецьку співпрацю.

Церква була вщерть виповнена людьми з Клівленду, делеґатами на Собор, сотнями гостей із різних околиць, що прибули вшанувати успішне закінчення Шостого Собору. Під церквою широко розповсюджувалась сторінка „Свободи" із репортажем про „Український Пантеон" у Бавнд Бруку, який був друкований раніше, але який тепер „Свобода" видрукувала окремим виданням у двох мовах на доброму папері для потреб Собору і Церкви.

Загальне враження делеґатів Собору та гостей було таким, що цей Собор пройшов у діловій і творчій атмосфері, дальше закріпив Митрополію в ЗДА та став черговою підпорою авторитету Церкви, її Ієрархії, а також великій ідеї одної Української Православної Церкви поза межами поневоленої Батьківщини.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УНСОЮЗУ!

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНСОЮЗУ

П'ЯТНИЦЯ, 13-го ЖОВТНЯ 1967 р.

БРУКЛИН, Н. Й. Надзвичайні місячні збори Т-ва Запор. Січ — 325 Відд. о год. 8-ій веч. в УНДомі при Grand St. Проситься членство прибути і вирівняти залеглі чл. вкладки. — В. Клавзник, предс., С. Влагий, секр.

СУБОТА, 14-го ЖОВТНЯ 1967 р.

КЛІФТОН, Н. Дж. Місячні збори Т-ва Українська Січ — 182 Відд. о год. 6-ій веч. в залі Укр. Правосл. Церкви при 45-47 Говп Аве., Пассейк, Н. Дж. — Управа.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Триквартальні збори Б-ва св. Володимира — 130 Відд. о год. 8-ій веч. у приміщенні Укр. Кат. Ветеранів при 33 Іст 7 вул. На порядку дня: звіти Управи і Контр. Комісії. Перед зборами можна вплатити чл. вкладки. — В. Піх, предс., М. Кравчук, кас., І. Малець, секр.

НЕДІЛЯ, 15-го ЖОВТНЯ 1967 р.

ВУНСАКЕТ, Р. Ай. Триквартальні збори Т-ва Запор. Січ — 206 Відд. о год. 1-ій по пол. в парафіяльній залі, 74 Гаррис Аве. На порядку звіт Управи за третій квартал та інші справи. Проситься чл. прибути. — Управа.

ЙОНКЕРС, Н. Й. Збори Т-ва Подільська Січ — 8 Відд. о год. 2-ій по пол. в церковній залі. Проситься вирівняти свої залеглості. — В. Козіцький, П. Гарасимів, В. Мандзій, секр.

КЛІВЛЕНД, Огайо. Місячні збори С-ва Пресв. Діви Марії — 112 Відд. по другій і третій Службі Божій в залі церкви св. ап. Петра і Павла при W. 7th St. Проситься чл. прибути. — Іванна Добрянська, рекр. секр.

ДІТРОЙТ Миш. Місячні збори Б-ва св. о. Миколая — 175 Відд. о год. 1-ій по пол. в УНДомі при вул. Мартін. Проситься прибути на збори і вирівняти свої залеглості. — І. Смерека, секр.

ДІТРОЙТ, Миш. Місьчні збори Т-ва Запор. Січ — 75-ий Відд. о год. 1-ій по пол. в УНДомі при вул. Мартин. Проситься прибути на збори та вирівняти свої борги. — С. Леськів, рекр. секр.

ДІТРОЙТ, Миш. Місячні збори Б-ва св. І. Хрестителя — 292 Відд. о год. 1:30 по пол. в УНДомі. Проситься членів прибути на збори. — Управа.

ПАТЕРСОН, Н. Дж. Збори Т-ва Т. Шевченка, 64 Відд. 482 Main St., о год. 2:30 п. п. Проситься вирівняти залеглі вкладки. — І. Бурний, секретар.

БАЛТІМОР, Мд. Місячні збори Б-ва Пресв. Тройці 320 Відд. о год. 2-ій по пол. в Укр. Гор. Клюбі при 3101 O'Donnell St. Проситься чл. прибути і вирівняти залеглі вкладки. — Д. Пісецький, предс., І. Малко, секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Збори С-ва Пресв. Богородиці — 36-ий Відд. о год. 4-ій по пол. На порядку нарад: Звіт урядників, що були на зборах, на яких промовляв головний касир п. І. Кокольський. — Марія Філяс, предс., Катерина Ярославська, кас., С. Гунька, секр.

ДІТРОЙТ, Міш. Місячні збори Т-ва ім. І. Франка — 146-ий Відд. о год. 1-ій по пол. в залі Українського Осередку при Карпентер вул. На зборах буде звіт Контр. Комісії та інші важні справи. Проситься вирівняти вкладки і приєднувати нових членів. Управа.

БРИДЖПОРТ, Конн. Збори Т-ва Укр. Січ — 59 Відд. о год. 2-ій по пол. в УНДомі, 500 Галлет ву. Проситься чл. прибути на час. — Управа.

ТАРЗАН, ч. 5886. Злющий Найбоко!

— Чи ви знаєте, — нагло сказав Тарзан, що я маю дивне передчуття, що ватажків син є в небезпеці. Може ми повинні перевірити . . .

— Ви можете йти, але лікар залишається, — перервав вартовий. — Він — закладник!

Тарзан вийшов і ні трохи не завчасно . . . Во хитрий Найбоко вже почав був свою диявольську місію!